Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

№ 164 (20. 132) • 1988 йил 17 июль, • якшанба • Баҳоси 3 тийин.

Диққат, янгиликлар

ФОЙДАЛИ ТАКЛИФ

Косонсой районидаги «Косонсой» совхозида илгари ҳар йили бузоқларнинг 15 проценти нотўғри рацион бўйича боқилишдан нобуд бўларди. Сабаби молбоқарлар идишларга 2-3 литрдан сут солиб, уни очиқиб турган бузоқчаларга тутишар, ёш бузоқлар эса уни ютоқиб ичиши оқибатида бир қисм сут нафас йўли орқали ўпкага ўтарди.

Жорий йилда хўжаликда бирорта ҳам бузоқ нобуд бўлмади. Совхоз бош зоотехниги таклифи билан рух тунукадан чуқурлиги 3-4 сантиметрли махсус идишлар ясалди. Бунда, бузоқ идишдаги сутни тили билан ялаб истеъмол қилади. Унинг ҳазм бўлиши ошқозондан эмас оғиздан бошланади ва оғиз бўшлиғидаги безлар актив ҳаракатга келади. Бу бузоқчаларнинг соғлом ривожланишига катта имкон беради.

Ш. ХОЛМИРЗАЕВ.

ДЕҲҚОН ХИЗМАТИДА

ХОРАЗМ. Ҳазорасп районидаги Гагарин номли совхоз территориясида яқин келажакда қуёш-ёқилғи электр станцияси бунёд этилади. Бу йирик энергетика объектига 200· миллион сўм маблағ ажратилди.

Янги электр станциясида соатига 300 минг киловатт электр токи ҳосил қилинади. Бу Туямўйин гидроузели электр станцияси қувватидан икки баравар кўп.

Қуёш-ёқилғи электр станцияси 300 метрли улкан минора устига ўрнатилган, саҳни беш ярим гектарли айланма махсус қопламали экран кўзгусидан иборат. Унда қуёш нури маълум бир йўналишда жамланиб, электр энергиясига айланади.

И. ШОМУРОДОВ.

КПСС XIX БУТУНИТТИФОҚ КОНФЕРЕНЦИЯСИ РЕЗОЛЮЦИЯЛАРИ — АМАЛИЙ ИШ ПРОГРАММАСИ

ЯГОНА ОИЛА ТУЙҒУСИ

Мамлакатимизда яшовчи юздан ортиқ миллат ва элатлар ягона оилага — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқига мансублик туйғуси билан маҳкам жипслашганлар. Улуғ Ленин назарий ва амалий фаолиятининг вориси, давомчиси бўлмиш КПСС совет жамиятининг кўпмиллатли составини, уларнинг равнақи ва буюк орзу-ниятларини ҳар томонлама ҳисобга олиб келмоқда. Улуғ Октябрдан буён босиб ўтилган йўл якунлари ўтмишдан қолган миллий масала Совет Иттифоқида муваффақиятли ҳал қилинганлигидан яққол далолат беради. Бинобарин, тарихда қолоқликдан замонавий буюк давлат қудратига бунчалик тез эришилган мисол бўлган эмас. Фақат социализм базасидагина, деган эди В. И. Ленин « кишилик жамиятининг ҳар қандай миллатга мансуб меҳнаткашлар оммаси қонуний талаблари ва прогрессив интилишлари биринчи марта ўлароқ интернационал бирликда қондириладиган олий формалари...» бўлиши мумкин.

Ҳаёт, социалистик практика Ленин башоратининг нақадар теранлигини яққол тасдиқлади.

Мамлакатимизда миллий масала муваффақиятли ҳал этилганлиги конкрет нималарда ифодаланади!

Сиёсий соҳада ижтимоий турмушнинг ҳамма жабҳаларида барча халқларнинг чинакам тенг ҳуқуқлиги таъминланди. Иқтисодий соҳада барча республикаларда юксак даражада ривожланган саноат ва механизациялашган йирик қишлоқ хўжалиги вужудга келди. Халқнинг маънавий турмуши соҳасида, маориф, фан ва маданиятда мислсиз тараққиёт юз берди. Тарихда биринчи марта барча миллатлар ва элатлар илгари яратилган маданият ютуқларидан баҳраманд бўлдилар, янги маънавий бойликлар яратишда бевосита иштирок этадиган бўлдилар. Марксизм-ленинизм ғоялари, пролетар интернационализми принциплари тантана қилди.

Халқларнинг буюк ҳамкорлиги ва қардошларча иттифоқининг ҳаётий кучи Совет Шарқи республикаларида, жумладан Ўзбекистонда айниқса яққол кўринди. Бунда В. И. Лениннинг Совет Шарқи республикаларида миллий масалани ҳал қилиш йўллари ва усуллари тўғрисидаги кўрсатмалари муҳим аҳамият касб этди. Доҳий 1919 йил ноябрида Туркистон коммунистларига йўллаган машҳур хатида бахт ва равнаққа эришиш учун «Туркистон халқлари билан ўртоқларча муносабат ўрнатиш, уларга имперализмнинг барча иллатларини таг-туги билан йўқотиш истагимиз самимий эканлигини амалий ишлар билан исботлашга» зўр эҳтирос билан даъват қилган эди. Ирригация ва мелиорация кенг ривож топганлигини ҳақли равишда Ўрта Осиёни суғориш тўғрисидаги ленинча ғояларнинг рўёбга чиқиши деб биламиз. Ҳар бир пахта териш машинасида, тўқув дастгоҳида Москва ва Ленинград ишчиларининг, Донбасс кончиларининг, Урал металлургларининг қардошлик меҳри, ижодий ҳиссаси борлигини яхши англаймиз. Етиштираётган пахтамизнинг ҳар бир мисқолида мамлакатимизда барча қардош халқлар меҳнатининг зарраси мужассам. Бизнинг индустриал-аграр республикамиз ҳозир икки кун ичида Ўзбекистон ССР ташкил этилган 1924 йил давомида ишлаб чиқарилганидан кўп маҳсулот чиқаради.

Маҳсулот турлари ғоят кўп бўлиб, энг оддий товарлардан тортиб тўқимачилик ускуналаригача, пахта териш машиналаридан энг янги электрон техникасигача ўз ичига олади. Йиллик ялпи маҳсулот 9 баравар кўпайиб, ҳозир 10 миллиард сўмликка етди. КПСС ва Совет ҳукуматининг доимий ёрдами туфайли Ўзбекистон мамлакатнинг йирик пахта базасига, пахта етиштириш — ўзбек халқининг СССР халқлари олдидаги интернационал бурчига айланди.

В. И. Лениннинг Тошкентда Ўрта Осиё Давлат университетини ташкил этиш тўғрисидаги декрети бу ерга мамлакатнинг марказий районларидан келган олимлар диёримизда ташкил этган мактаблар, олий ўқув юртлари билан боғлиқ деб биламиз. Ўзбек социалистик маданияти қардош маданиятлар яратган барча янги яхши жиҳатларини ўзига сингдириб, айни вақтда ўзининг энг яхши намуналари билан кўпмиллатли совет маданиятига муносиб ҳисса қўшмоқда. Хуллас, миллий масала эксплуататорлик тузумидан бизга қандай тарзда мерос қолган бўлса, шу тахлитда узил-кесил, муваффақиятли ҳал этилди.

Лекин миллий сиёсат соҳасидаги муваффақиятларга маҳлиёлик кайфиятига берилиб кетиб, унинг доимий такомиллашиб, замон ва тараққиётимиз, қайта қуриш талаблари даражасида бўлишига эътибор бермаслик мумкин эмас.

Кўпмиллатли Совет давлати барпо этган дастлабки динамизм ленинча миллий сиёсатдан четга чиқиш, шахсга сиғиниш даврида қонунчиликнинг бузилиши, турғунлик даврининг идеологияси ва кайфияти оқибатида жиддий равишда бузилди.

Яқин ўтмишда Олмаотада, Болтиқбўйи республикаларида содир бўлган, шу кунларда Тоғли Қорабоғда юз берган воқеалар баъзи бировлар турли миллат кишиларини бир-бирига гиж-гижлатишга, улар ўртасида нифоқ солишга уринаётганлиги, оқибатда миллий масала қандай чигал тус олиши мумкинлигини кўрсатмоқда. Бизнинг республикамизда ҳам экстремистик кайфиятга берилган кимсаларнинг тартиббузарлик хатти-ҳаракатлари содир бўлиб турибди. Шунингдек, Ўрта Осиёнинг пахта экувчи республикалари ва Озарбайжон ўртасидаги анъанавий мусобақани олайлик. Яқин вақтларгача у очиқ айтсак, дабдабали маросим тусини олган, тўкин-сочин дастурхон атрофида чиройли нутқлар билан ўтадиган тадбирга айланиб қолган эди. Бундай «тажриба алмашиш» қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга кам таъсир этди. У миллатлараро алоқаларни мустаҳкамлаш соҳасида ҳам сезиларли натижа бермади.

Бизнинг кўпмиллатли давлатимиз халқларининг тарихий тақдири, мақсадигина муштарак бўлиб қолмай, балки уларнинг умумий, биргаликда яратган моддий базаси, ягона халқ хўжалиги комплекси ҳам муштаракдир. Зотан бу моддий база, халқ хўжалиги комплекси украин ғалласидан, ёқут олмосидан, Свердловск экскаваторидан, Ўрта Осиё, жумладан ўзбек пахтасидан, бошқа халқлар ва элатларнинг умумиттифоқ хазинасига қўшган муносиб улушларидан таркиб топган. СССРда миллий муносабатларнинг бу моддий ва маънавий жиҳатларини назардан қочириш мамлакатимиз ягона оиласини кўролмайдиган, тирноқ ичидан кир қидирадиган буржуа маддоҳлари, турли маслак ва йўналишдаги «советшунослар»нинг тегирмонига сув қуяди, холос. Бугунги кунда масала худди шу тахлитда қўйилмоқда.

Мамлакатимизда миллий масала бобида юзага келган камчиликлар ва англашилмовчиликларни ўзига хос вазминлик ва ленинча донишмандлик билан, адолатли, демократик асосларда ҳал этмоқ керак. Марказий Комитетнинг партия XXVII съездига Сиёсий доклади, КПССнинг янги таҳрирдаги Программаси, Марказий Комитет Пленумларининг материаллари, М. С. Горбачевнинг Улуғ Октябрнинг 70 йиллигига бағишланган доклади, XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг резолюциялари бунинг ёрқин далилидир.

XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси ленинча миллий сиёсат нормалари ва принципларини астойдил қарор топтириш ва ижодий ривожлантириш, уларни ҳар хил бузилишлардан кескинлик билан халос этишдек муҳим тарихий вазифани қўйди. Бинобарин, доимий юзага келаётган муаммоларни кўра билиш, ҳаёт илгари сураётган масалаларга ўз вақтида тўғри жавоб бериш айниқса, муҳимдир.

Конференция Совет федерациясини демократик принциплар асосида янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш юзасидан комплекс тадбирларни белгилади. Иттифоқдош ва автоном республикаларнинг ҳуқуқлари кенгаяди, экономика, социал ва маданий ривожланиш, табиатни муҳофаза қилиш соҳасида уларнинг мустақиллиги ва масъулияти ошади. Туб иқтисодий ислоҳот, демократиялаш жараёни республикаларнинг ҳам, умуман мамлакатнинг ҳам манфаатларини мумкин қадар кўп уйғунлаштиришга кенг имконият яратади.

Экономика ва бутун ижтимоий ҳаётнинг интернационаллашуви қонуний жараёндир. Миллий такаббурликка интилиш эса иқтисодий ва маънавий қашшоқлашишга олиб келади. Шунинг учун ҳам конференция миллий манфаатларни келишилган ҳолда таъминлашга даъват этилган сиёсий система ташкилотлари ишини активлаштириш тадбирларини белгилади. СССР Олий Советида, Иттифоқдош ва автоном республикалар Олий Советлари, зарур бўлган маҳаллий Советларда миллий муносабатлар масалалари бўйича доимий комиссиялар тузилади.

Конференциянинг «Миллатлараро муносабатлар тўғрисида»ги резолюцияси бандларининг бирида таъкидланишича, ҳар бир миллий регионда иқтисодий ва социал тараққиёт миллатлар ва элатларнинг маданий ўзига хослигига таянувчи маънавий тараққиёт билан қўшиб олиб борилиши муҳимдир. Ўз миллий-территориал тузилмалари ташқарисида яшаб турган ёки шундай тузилмалари бўлмаган миллатлар айниқса, маориф, алоқа, халқ ижодкорлиги соҳасидаги миллий-маданий эҳтиёжлари рўёбга чиқиши, шунингдек миллий маданият масканлари яратилиши, оммавий ахборот воситаларидан фойдаланиш ва шу сингарилар учун кўпроқ имконият олишлари тўғрисида ғамхўрлик қилиниши керак. Совет кишилари томонидан миллатлараро алоқа воситаси тарзида эркин қабул қилинган рус тилининг эгалланиши — кўп миллатли давлатимизнинг энг муҳим принципидир. Республикага номи қўйилган халқ тилининг шу республика территориясида яшовчи бошқа миллат гражданлари томонидан ўрганилиши рағбатлантирилади.

Конференцияда қатъий ишонч билдириб айтилганидек, бизнинг ҳозирги кунимиз ва келажагимиз барча совет халқларининг жипслашуви ва бирлигига боғлиқ. ССР Иттифоқи барча халқлари эркин тараққиёти ва равнақ топишининг, Ватанимиз қудрати мустаҳкамланишининг негизи бўлмиш совет жамиятининг жипслигига хизмат қиладиган ҳамма омилларни эҳтиёт қилиб асраш, кўпайтириш ҳар бир гражданнинг, ҳар бир коммунистнинг ватанпарварлик ва интернационал бурчидир. Ленин бизни шунга даъват қилган эди ва Коммунистик партия ҳам шу йўлдан бормоқда.

ВАРШАВА ШАРТНОМАСИДА ҚАТНАШУВЧИ ДАВЛАТЛАР СИЁСИЙ МАСЛАҲАТ КОМИТЕТИНИНГ КЕНГАШИ

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитетининг мажлислар залида Совет делегацияси. ТАСС телефотоси.

1988 йил 15 июль куни Польша Халқ Республикаси пойтахтида Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитетининг навбатдаги кенгаши иш бошлади.

Кенгашда БКП Марказий Комитетининг Бош секретари, БХР Давлат Кенгашининг Раиси Т. Живков бошлиқ Болгария Халқ Республикаси делегацияси; ВСИП Бош секретари, ВХР Министрлар Советининг Раиси К. Грос бошлиқ Венгрия Халқ Республикаси делегацияси; ГБСП Марказий Комитетининг Бош секретари ГДР Давлат Кенгашининг Раиси Э. Хонеккер бошлиқ Германия Демократик Республикаси делегацияси; ПБИП Марказий Комитетининг Биринчи секретари, ПХР Давлат Кенгашининг Раиси В. Ярузельский бошлиқ Польша Халқ Республикаси делегацияси; РКП Бош секретари, РСР Президенти Н. Чаушеску бошлиқ Румыния Социалистик Республикаси делегацияси; КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев бошлиқ Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи делегацияси; ЧКП Марказий Комитетининг Бош секретари М. Якеш бошлиқ Чехословакия Социалистик Республикаси делегацияси қатнашмоқда.

Кенгаш ишида Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Бирлашган Қуролли Кучларининг Бош қўмондони Совет Иттифоқи Маршали В. Г. Куликов билан Сиёсий маслаҳат комитетининг Бош секретари, ПХР ташқи ишлар министрининг ўринбосари Г. Ярошек ҳам иштирок этмоқдалар.

Кенгашни В. Ярузельский қисқача табрик нутқи билан очди.

Кенгашда М. С. Горбачев, Э. Хонеккер, К. Грос, Т. Живков, Н. Чаушеску, М. Якеш ва В. Ярузельский ўртоқлар сўзга чиқдилар.

Дўстлик ва ўртоқларча амалий ҳамкорлик вазиятида ўтаётган Сиёсий маслаҳат комитетининг кенгашида актуал Европа ва жаҳон муаммолари кўриб чиқилмоқда. Уларнинг орасида Европада Атлантикадан Уралгача қуролли кучларни ва оддий қурол-яроғларни қисқартириш, қитъада ишонч ва хавфсизликни кучайтириш, Умумевропа жараёнини Европа давлатлари сиёсий ва иқтисодий ҳамкорлигини ривожлантириш, сира кечиктириб бўлмайдиган экология муаммоларини ҳал қилишда, гуманитар ҳамкорликни кенгайтиришда ана шу давлатлар ўзаро алоқаларининг истиқболлари масалалари бор.

Варшава Шартномаси доирасида ташқи сиёсий алоқаларни кучайтириш вазифалари, Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг жаҳон тараққиётидаги ижобий тенденцияларни мустаҳкамлаш, халқаро муносабатларни янгича сиёсий тафаккур негизида қайта қуриш йўлида бундан буён биргаликда кўрадиган тадбирлари ҳам муҳокама қилинмоқда.

Сиёсий маслаҳат комитети кенгаши кеча ўз ишини давом эттирди.

* * *

Бугун В. Ярузельский Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитети кенгашининг қатнашчилари шарафига зиёфат берди. Польша раҳбари зиёфатда ҳозир бўлган кишилар ҳузурида нутқ сўзлади. Қардош партияларнинг делегациялари номидан Н. Чаушеску гапирди.

Зиёфат дўстлик ва самимийлик вазиятида ўтди.

* * *

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитети кенгаши 16 июль куни Варшавада ўз ишини тугатди. Якунловчи мажлисда Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг Европада қуролли кучлар ва оддий қурол-яроғларни қисқартиришга доир музокаралар тўғрисидаги Баёноти имзоланди.

Ҳужжатни:

Болгария Халқ Республикаси номидан Т. Живков; Венгрия Халқ Республикаси номидан К. Грос; Германия Демократик Республикаси номидан Э. Хонеккер; Польша Халқ Республикаси номидан В. Ярузельский; Руминия Социалистик Республикаси номидан Н. Чаушеску; Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи номидан М. С. Горбачев; Чехословакия Социалистик Республикаси номидан М. Якеш имзоладилар.

«Қуролланиш пойгасининг атроф-муҳитга келтирадиган оқибатлари ва экологик хавфсизликнинг бошқа жиҳатлари» ҳужжати ҳамда кенгаш ҳақида ахборот қабул қилинди.

Дўстлик ва ўртоқларча ҳамкорлик вазиятида ўтган кенгаш Европа ва жаҳон сиёсатининг муҳокама қилинган муаммолари юзасидан қарашларнинг бирлигини намойиш этди.

* * *

Шу йил 16 июль куни, Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитети кенгашининг иши тугагач, унда қатнашувчи давлатлар делегацияларининг раҳбарлари: БКП Марказий Комитетининг Бош секретари, БХР Давлат Кенгашининг Раиси Т. Живков, ВСИП Бош секретари, ВХР Министрлар Советининг Раиси К. Грос, ГБСП Марказий Комитетининг Бош секретари, ГДР Давлат Кенгашининг Раиси Э. Хонеккер, ПБИП Марказий Комитетининг Биринчи секретари, ПХР Давлат Кенгашининг Раиси В. Ярузельский, РКП Бош секретари, РСР Президенти Н. Чаушеску, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев, ЧКП Марказий Комитетининг Бош секретари М. Якеш учрашдилар.

Учрашув самимий, дўстона вазиятда ўтди.

* * *

ВАРШАВА, 16 июль. (ТАСС). Бу ерда Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитетининг кенгашида иштирок этган ана шу мамлакатлар ташқи ишлар министрларининг амалий учрашувлари бўлди. Министрлар Сиёсий маслаҳат комитетининг Варшава кенгашида эришилган аҳдномаларни амалга оширишнинг баъзи масалаларини муҳокама қилдилар.

Учрашувлар дўстлик ва ўртоқларча амалий ҳамжиҳатлик вазиятида ўтди.

(ТАСС).

• Уй-жой программаси — амалда

«Узагропромстрой» республика бирлашмаси Ўзбекистон қишлоқларида уй-жой программасини амалга оширишга қаратилган комплекс программани рўёбга чиқармоқда. 15 йилдан камроқ вақт ичида уй-жой қурилиши ҳажми тўрт баравар ортади. Бу йил 1,5 миллион квадрат метр уй-жой бинолари тикланади. Бу — ўтган йили фойдаланишга топширилганидан 260 минг квадрат метр ортиқ.

Уй-жой қурилиши масалалари билан бирлашманинг кўпчилик пудрат ташкилотлари астойдил шуғулланяптилар. Кейинги тўрт ойда 253, 5 минг квадрат метр уй-жой фойдаланишга топширилди ёки план 117 процент бажарилди.

Дастлабкиси бинокорнинг ўзига

СИРДАРЁ

Боёвут районининг марказининг ёнбошида қишлоқ бинокорларининг уй-жой квартали тикланмоқда. Сирдарё 2-«Облагропромстрой» бирлашмасининг 50-хўжаликлараро механизациялашган кўчма колоннаси ходимларига қарашли 14 та уйда шу кварталда ҳовли тўйлари ўтказилди. Ҳар бири уч хонали, айвонли, ёрдамчи хўжалик биноларига эга ғиштин бинолардан дастлабкиларини қурувчиларнинг ўзлари олдилар. Ғишт терувчи Н. Дўлтаев, машинист П. Шарипов, бетончи У. Мавлонбердиев, сувоқчи К. Маъмуров оилалари янги уйларга кўчиб кирдилар.

— Аввало, биз ўзимиз учун уй қурмоқдамиз, — дейди колонна бошлиғи А. Мирзаев.

Мирзачўлни ўзлаштириш ветеранларидан бўлган А. Мирзаев колхозлар ва совхозлар буюртмасига биноан ҳам уй-жой бинолари тикланаётганлигини таъкидлади.

Бинокорлик материаллари ва конструкциялари корхонанинг ўз базасида тайёрланмоқда. Бу эса уй-жой кварталининг тезроқ тикланишига имкон бермоқда.

Ўз жамғармаларидан бир қисмини қўшган шахсий уй-жой қурувчилар ана шу усул шарофати билан ҳовли-жойли бўлиб олмоқдалар. Шартлар оддийгина: уй қимматининг 20 проценти миқдорида дастлабки бадал тўланади. Уй смета қийматининг қолган қисми 25 йил мобайнида аста-секин тўлаб борилади. Инженерлик коммуникациялари, квартал ичидаги йўллар қурилиши, ободончилик ишлари учун харажатларни пудратчи ўз зиммасига олади.

Бу йилги планда яна 14 та уй қурилиши кўзда тутилган.

Коллектив пудрат имконияти

ХОРАЗМ

1-«Облагропромстрой» бирлашмасига қарашли 292-хўжаликлараро механизациялашган кўчма колоннанинг Г. Раҳматуллаев раҳбарлик қилаётган комплекс бригадаси аъзолари Хонқа районида уй-жой қурилиши суръатларини тобора жадал олиб боришга муваффақ бўляпти.

Бригада район марказида саккиз квартирали уй биносини муддатидан илгари қуриб, янгисини бошлашга киришиб кетди. Шахсий уй-жой қурувчиларнинг буюртмасига кўра, керамзит бетондан бир неча уй тиклаб берилди. Шундай бинолар Гурлан районидаги «Коммунизм» колхозида ҳам қад кўтармоқда. Областнинг бошқа кўпгина хўжаликларида монолит бетонли уй-жой бинолари тезкорлик билан барпо қилинмоқда.

— Бригада, участка колонналаримиздан аксарияти 1988 йилнинг 6 ойлик уй-жой қурилиши программасини 15 июнгача адо этди, — дейди «Облагропромстрой» бирлашмаси бошқарувчиси Х. Эшчонов. — Жами 15 минг квадрат метрдан зиёд замонавий уй-жой қурилди. Бу вазифани бажаришда энг катта резерв коллектив пудрат усули имкониятларидир. Биз ана шу усул асосида қурилиш ишларини олиб бориб, жадал суръатларни таъминлашга муваффақ бўлаётирмиз.

Жамғарма ҳисобига

САМАРҚАНД

Областнинг микрорайонларидан бирида 2-«Узагротрансспецстрой» тресги ходимлари учун 32 квартирали янги уй-жой биноси қурилиши тугалланди. Худди шундай уй Оқтош шаҳрида ҳам барпо қилинмоқда. Трест ўз ходимлари учун Термиз ва Урганчда ҳар бири 8 квартирали бўлган уйлар қурилишига ҳам буюртмалар берди.

1988 йилнинг апрель ойидан тўла хўжалик ҳисобида ишлашга, ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашга кўчган «Узагропромстрой»нинг ихтисослашган ташкилотлари коллективнинг социал тараққиёт программасини шу тариқа амалга оширмоқдалар.

— Бу йил шахсий уй-жой қурилиши учун трест жамғармаси ҳисобидан 600 минг сўм ажратилди, — деди трест бошқарувчиси Роза Налбандян. — «Уй-жой» қурилиши программаси талаблари асосида ишларни жадаллаштириш ҳисобига 1991 йилгача уйга муҳтож барча оилаларнинг эҳтиёжларини қондирамиз.

Уй-жойга эҳтиёж сезиб турганлар ҳозирнинг ўзидаёқ 500 кишига етади. Трест бу муҳим социал вазифани уч йўл билан ҳал этмоқчи: 259 кишининг аризаси трест маблағи ҳисобига қурилажак уйлардан квартиралар бериш йўли билан қондирилади. Бошқалар эса уй-жой қурилиши кооперативи усули билан ишчи, мутахассис ва хизматчиларнинг буюртмасига биноан пудрат усулида қурилаётган уйларга кўчиб кирадилар. Бунда ҳам қатор имтиёзлар бор.

И. АҲМЕТОВ,
«Совет Ўзбекистони» жамоатчи мухбири.

ҲИНДИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ТОШКЕНТДА ТЎХТАБ ЎТДИ

Ҳиндистон Республикасининг Президенти Рамасвами Венкатараман 16 июль куни Улан-Батордан Деҳлига қайтаётиб, Тошкентда қисқа муддат тўхтаб ўтди.

Ҳиндистон Президенти ва унинг рафиқасини Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси П. Ҳабибуллаев рафиқаси билан, Ўзбекистон ССР ташқи ишлар министри С. О. Азимов, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар ҳамда кузатиб қолдилар. Уларнинг орасида Ҳиндистон Республикасининг Тошкентдаги Бош консули Йогендра Кумар ҳам бор эди.

(ЎзТАГ).

ЖОНАЖОН ВАТАН БЎЙЛАБ

● ПОЛТАВА

Лубендаги «Комсомолец» заводининг янги конвейерлари маккажўхори уруғларини саралаш чоғида уларнинг майдаланишига йўл қўймайди. Бу конвейерларда транспортёрнинг металл кураклари резина куракләр билан алмаштирилган. Мана шу ва бошқа такомиллаштиришлар ҳар бир конвейерда ярим тоннадан кўпроқ пўлатни тежайди. Конвейернинг қуввати 50 процент ошди, шовқин даражаси ва энергия сарфи камайди. Битта конвейерни жорий этишдан кўриладиган иқтисодий самара қарийб тўққиз минг сўмга боради. Йил охиригача мамлакатдаги маккажўхори саралаш заводлари салкам 150 та шундай агрегат олади.

● УЛАН-УДЕ

Бурятиянинг катта-катта қўйчилик хўжаликларида ташкил қилинган кооперативлар қўйларнинг жунини тез қирқиб олишда ёрдам бермоқдалар. Кампания муддатларини қисқартириш анча юқорироқ сифатли маҳсулот олиб қабул пунктларига топшириш имкониятини беради, чунки кооператорларнинг фойдаси топширилаётган жуннинг сортига батамом боғлиқдир. Бу гал жун қирқишга қўшимча ишчи кучлари жалб этилмаяпти, ваҳолонки жун қирқувчи ҳар бир кишига ўрта ҳисобда салкам минг бош қўй тўғри келмоқда.

[ТАСС].

• Партия турмуши: қайта қуриш қандай боряпти?

ФИКР ТЕРАНЛИГИДАН— МЕҲНАТ ЖЎШҚИНЛИГИГА

Ўзбекистон Компартияси Самарқанд область комитети биринчи секретари, XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси делегати Н. Р. РАЖАБОВ билан суҳбат

— Назир Ражабович, мамлакат коммунистларининг олий анжумани — КПСС XIX Бутуниттифоқ конференцияси аҳамияти, ўзига хослиги, жамиятимизнинг инқилобий босқичида тутган ўрни ҳақида унинг делегати сифатида нима дея оласиз?

— Инқилоб нима? У бутун бир жамиятни янги, умидли, мунаввар, ёрқин йўлга бошлаш, олиб кириш ёки йўналтириш учун бошланган курашдир. Биз қайта қуриш инқилоби ҳақида гапирадиган бўлсак, унинг таянч нуқтаси партия Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленуми эканлигини таъкидламоғимиз шарт. КПСС XXVII съезди инқилоб йўлининг тактика ва стратегиясини ишлаб чиқди.

Шундан кейин мамлакатда улкан бир ҳаракат вужудга келди. Аммо бу ҳаракатнинг йўлида осонликча қўзғалмас тўсиқлар, енгиб ўтиш қийин бўлган қоғоз баррикадалари, фикр лойқаликлари бор эди. Бу албатта, инқилобни, яъни қайта қуришни ёқлаб чиққан одамларни, энг аввало, партияни мушоҳада, мулоҳаза қилишга, ишчанликни намойиш этишга ва катта зарб билан ҳужумга ўтишга ундади.

Октябрь инқилобида «Аврора»нинг аҳамияти нақадар катта бўлса, қайта қуриш революциясида XIX партия конференцияси ана шундай улуғ садо бўлди. Ҳар лаҳза, ҳар кун унга мурожаат қиламиз, ундан ўрганамиз, унга таянамиз, унинг машъаласи ёғдусида йўлимизни кўриб оламиз.

— Конференциядан қайтгач, областда биринчи галдаги, кечиктирилмас ишларни қай йўсинда таҳлил қилдингиз, кўнглингиздан «Нимадан бошламоқ керак?» деган савол ўтдими?

— «Нима қилмоқ керак?» деган савол кўнглимдан минг карра ўтди, десам хато бўлмайди. Чунки кўп ишларни бошлаб қўйгандик. Фақат уни олға силжитиш чораларини кўриш шарт эди.

Кейинги йилларда Самарқандда оғир вазият вужудга келганини кўпчилик яхши билади. Адолат ўрнини ноҳақлик, ҳалоллик ўрнини нопоклик, тўғрилик ўрнини ўғрилик, порахўрлик эгаллаганди.

Буларнинг ҳаммасини бирданига тузатиб бўлармиди? Кимдир атрофига ошна-оғайниларини тўплаган, яна кимдир аллақачон ўз умрини яшаб бўлган инструкцияларга ёпишиб олган, яна кимдир лавозим курсисига тиш-тирноғи билан тирмашган, бошқа бировлар пул, мол-мулкка ҳирс қўйган бир шароитда инқилобчилар учун кураш нақадар кескин бўлишини ҳис қилиш қийин эмас. Лекин бу мардона кураш! Бу албатта ғалабага олиб борадиган кураш! Чунки бу курашни партия бошлади, унинг ортида халқ бор. Биз худди ана шу ҳақиқатга ишондик, ишонамиз!

— Ҳамма нарсани ўз номи билан айтиш, яширмасдан, бўяб-бўрттирмасдан кўрсатиш коммунист бурчи. Бу хислат, балки Сизга қийинчиликлар ҳам олиб келгандир?! Шунга қарамасдан, айтингчи, кадрлар билан ишлаш сизни қониқтирадими?

— Ҳа, ҳамма нарсани ўз номи билан айтиш коммунистнинг бурчи, масъулияти. У бундан қочдими, демак, ғоявий эътиқодига содиқ эмас. Саволингизни мен шундай тушундим: кейинги уч йилда кўп кадрлар «соя»да қолишганди. Лекин сўнгги ойларда уларнинг бели синиб кетмоқда деган гапни эшитяпмиз, буёғи қандай бўлади, демоқчисиз.

Аввало, айтиб қўяй, кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш, тарбиялаш системаси бузилганди. Мансабдор шахс ўғлини, жиянини институтдаёқ комсомол ишига «суқиб» қўярди. Ўз-ўзидан келажак эшиклари ланг очиларди улар учун. Кадрлар резервига ҳам ўғил, жиян, қариндош, керак бўлса, билимсиз, аммо ўта хушомадгўй, лаганбардор, бошлиққа бош эгиб, халқни оёғи билан кўрсатадиган кишилар киритиларди.

Бутун республикага маълум бўлган Азим Тиллаевни ишдан олган Иштихон район партия комитети пленумида ўзим қатнашдим. Одамларнинг кўзларида партияга, унинг кучига ишонч уйғона бошлаганини кўрдим. Улар А. Тиллаевнинг раҳбарлик услубини бутунлай қораладилар.

Бошқа яна бир мисол. Нормуҳаммад Ҳакимов Қўшработ район Совети ижроия комитети раиси бўлиб ишлаганда ўзи истаганича иш тутди. Уй-жой, енгил машина тақсимлашда адолат принципларини бузди, хўжаликлардаги қўшиб ёзиш, ўғриликларни хас-пўшлади. У минбарга чиқиб қайта қуриш ҳақида жар солди-ю, амалда тескари иш тутди. Айрим одамларнинг бошпанаси бўлмаган бир шароитда унинг Тошкентда, Самарқандда, Қўшработда квартиралари бор эди. Бу қайта қуриш даври раҳбарининг қиёфасими? Йўқ. Бу қайта қуришга суқилиб кирган кечаги раҳбарнинг тимсолидир. Унинг кимлигини билгани ҳолда райком бюроси аъзолари келишувчилик позициясини эгаллашди. Шу сабаб обком бюроси Н. Ҳакимовни партия сафидан чиқарди, райком секретарларини қаттиқ жазолади.

Худди шунингдек, қурилиш материаллари, енгил автомашина, уй-жой, томорқа учун ер тақсимлашдаги «фаолияти» ва бошқа камчиликлари учун Пайариқ район Совети ижроия комитети раиси Суюн Қаршиев партиядан чиқарилди. Пахтачи район партия комитетининг биринчи секретари У. Зувайдуллаевга партиявий жазо берилди ва ишдан олинди.

Булар 1988 йил воқеалари. Шундан кейин айримлар «Яхши кадрлар синиб кетяпти», деб гап қилишди. Очиқ айтаман, бу эрта-индин ишдан кетишини билган раҳбарлардан чиққан гап. Халқ эса ҳақиқат тантана қилаётганини очиқ айтмоқда.

— Назир Ражабович, шу раҳбарларнинг кўплари қайта қуриш даврида мансаб пиллапоясидан юқорига кўтарилди...

— Кадрлар билан ишлаш издан чиққан деб айтдим-ку! Бунинг «шарофати» ҳали ҳам ўз таъсирини кўрсатмоқда. У. Зувайдуллаев Пахтачи районига юборилганда, обком бюро аъзолари орасида «хато бўлди» деганлар бўлган. Аммо ҳамон бир кишининг фикри билан иш кўриладиган пайт эди. Унинг хушомадгўйлиги иш берган бўлса не ажаб?! Пайариқ район партия комитети биринчи секретари У. Тамиқаев эса қайта қуришнинг шиддатли оқимидан орқада қолди. Обком унга йўл кўрсатди, маслаҳат берди, танқид қилди. Ўзгармади. Ишни уддалай олмаслигини айтди. Кейин бошқа, қобилиятига яраша ишга ўтишни таклиф этдик.

Унинг ўрнида иш бошлаган Анвар Қодирович Мирзаев ҳақида халқ ҳозирданоқ яхши гапларни айтмоқда. У имконияти катта районни ҳаракатга келтира олди. Энг асосийси, одамларни ўз гапига ишонтирди, уларни ортидан эргаштира билди. Биз область партия комитети бюроси аъзолари билан яқинда районлаги аҳволни ўргандик. Янгиликлар кўп. Пудратнинг оилавий звено, ижара усуллари кенг татбиқ этилмоқда. Кооперативлар ривожлантирилаётир. Область пахтачилигида йўл қўйилган жиддий хатолар биринчи галда ана шу районда тузатилмоқда. Коммунистлар авангард бўлишаётганини дарров ҳис қиласан киши. Демак, буйруқбозлик, бақириқ-чақириқлар, қайта-қайта муҳокамалар уларнинг жонига теккан. Ахир, конференцияда Михаил Сергеевич бундай иш услуби бизни белгиланган йўлдан четга суриб чиқаришини қайта-қайта таъкидлади, кўпчилик фикри билан, мушоҳада, мулоҳаза билан иш юритиш, фанга асосланиш, тажрибага таяниш кераклигини уқтирди. Бу қанчалик ҳақиқат эканлиги юқоридаги мисолда ҳам кўринади.

— Конференциядан қайтгач, икки район меҳнаткашлари билан учрашдингиз. Область идеология активи, пропагандистлар, агитаторлар билан конференция якунларини, ҳужжатларини кенг тарғиб этиш ҳақида фикрлашдингиз. Сизга берилган саволларнинг кўпчилигида коммунистнинг обрўйи тушиб кетгани, унга одамлар ишонмай қолишаётгани қайд этилди. Коммунист обрўсини ошириш учун биринчи галда нима қилиш керак, деб ўйлайсиз?

— Масалан, «Кинап» заводи партия комитети секретари ўринбосари Темирбекова ўз саволида одамлар менга ишонишмаяпти, деди. Бу ўринда унинг обрўйи тушган деб ҳисоблаш нотўғри бўлур эди. Коммунист ўз ғояси, ўз эътиқоди учун курашчи бўлиши керак. У одамларни ишонтира билиши зарур. Худди ана шу хислати учун ҳам уни партияга қабул қилганмиз.

Афсуски, кейинги йилларда партияга қабул жараёнида ҳам оғир асорат қолдирувчи чекинишлар бўлди. Жуда кўп мансабпараст кишилар орамизга суқилиб кирди. Партия билети бойлик ортириш учун хизмат қилган пайтлар бўлди. Қабулни «разнарядка»га айлантириб қўйишди. Ҳақиқий меҳнаткаш, билимли зиёли четда қолиб кетди. Мана, нима учун коммунистнинг обрўсига жиддий путур етди.

Чўнтагида партия билети, хаёлида эса пора олиш, қариндош-уруғни «мойли» жойга ишга ўтказиш, унга бош эгувчи кишининг айбини ҳар қандай қилиб бўлсада ёпиб юбориш сингари фикрлар бўлган раҳбар ҳозир йўқми? Юрагида план бажарилмаслигига ишонсада, тилида «албатта бажарамиз» деб обрў олиб юрган раҳбарлар ҳозир озми? Қуруқ гап, қуруқ ваъда учун шон-шуҳратга эришаётганлар камми? Мана, нима учун коммунистнинг обрўси тушиб кетди.

Ҳали май, июнь ойларидаёқ бу йил албатта пахта планини бажарамиз, деб юрган раҳбарларни кўп кўраман. Улар бу сўзни катта минбарлардан такрорлашади. Лекин мен болаликдан пахта ичида ўсганман. Ахир, сентябрь ойида ҳам натижа ҳақида гапириш эрта. Сўз учун жавобгарлик бўлмагач, кишида сохта ишонч, шунга кўникиш, шундан қониқиш ҳосил бўлади. Оқибатда обрўси дарз кетади.

Унинг обрўсини тиклашнинг бирдан-бир йўли ҳалоллик, принципиаллик, халққа чин қалбдан хизмат қилиш, сўзи билан иши бир бўлишидадир. Пахтачи районидаги «Коммунизм» колхози правлениеси раиси Шамси Назаровни халқ нима учун севади? У 34 йилдан бери халқ ҳақига хиёнат қилмади. Қўшиб ёзишни қоралаган киши партиядан ўчирилган кезда ҳам у курашди, ҳақ эканлигини исботлади. Қўшиб ёзишлар очилганда маъмурий органлар ходимлари бу хўжаликда ҳам текшириш ўтказиб, терговустига тергов ўтказишганда ҳам у ўзининг ҳақлигини исботлади. Унинг обрўйи ошди. Халқнинг ҳурматли кишисига айланди.

Худди ана шу гапни «Пастдарғом» совхозининг марҳум директори Нарзулла Козимов ҳақида ҳам айтиш керак. Унинг вафотидан кейин халқ совхозни Козимов совхози деб атай бошлади. Йиғилиш чақириб, унинг номини абадийлаштириш ҳақида қарор қилди. Аммо расмиятчилик, қоғозбозлик тўсиқлари бир йилдан бери бу ҳақиқат кучга киришини секинлатмоқда.

Ҳозир областда коммунист номини кўтарадиган кадрлар кўп. Улар пана-панада қолиб кетишган. Уларни қидириб топиш ва юзага чиқариш бугунги асосий вазифаларимиздан бирилир, деб биламан.

Илгари давр руҳи шундай эдики, талантсиз кишилар давралар кўркига айланган дилар. Энди ундай кишиларни халқнинг ўзи четга улоқтиради. Чунки бунинг учун халққа имкон берилди. Шу боис, мен конференцияда партия комитетлари секретарларини бир эмас, бир неча номзоддан сайлаш ҳақидаги гапга тўла қўшилдим. Бу услубни ҳамма раҳбарларга нисбатан қўлланмоқ керак. Шунда халқ обрўли коммунистларни танлайди. Бу танлаш айни пайтда улкан тарбиядир.

— Назир Ражабович, конференцияда кўп тилга олинган масалалардан бири партия органлари хўжалик ишлари билан ўралашиб қолаётгани ҳақида бўлди. Умуман, мана бу партиявий иш, бу эса хўжалик иши, деб ажратиш мумкинми?

— Мумкин. Лекин айтингчи, Самарқанд шаҳрини сабзавот маҳсулотлари билан таъминлаш хўжалик ишими ёки партиявий ишми?

— Область партия комитети бюроси бу масалани атрофлича қараб чиққанидан ва Самарқанд шаҳар партия комитети биринчи секретари Э. Ғафуржоновдан бу муаммони тез, узил-кесил ҳал этишни талаб қилганидан хабардорман. Демак...

— Демак, партиявий иш бу. Умуман халқ кайфиятига таъсир қиладиган, ялпи фикр уйғотиши мумкин бўлган ҳар бир иш аввало, сиёсий, партиявий ишдир. Чунки партия халқ учун яшайди.

Область партия комитети бюроси пахтачиликда биологик усулни кенг қўллаш бўйича қарор қабул қилганди. Айримлар буни ҳам хўжалик иши дейишлари мумкин. Ҳали кечагина яхши яшаяпмиз деб кўкракка урилди-ю, амалда нафақат пахтакор, балки қишлоқлар узра ҳам химикатлар сепилди. Касалликлар яширилди. Болалар ўлими ҳақида гапириш ман қилинди. Фақат ўз тақдиридан ташвишланган кишилар шундай йўл тутишди. Уларга халқ авом эди. Бу нимага олиб келди? Халқ партияга ишончсизлик билан қарай бошлади. Бутифос — заҳар деб доклад ўқишди, аммо қайта қуриш даврида ҳам телефонда ҳозирча сепиб туринг, деб буйруқ беришди. Шу сабаб биз бу масалани партиявий нуқтаи назардан баҳоладик. Мана, июль ойининг бошида, яъни ҳозир ўтган йил билан таққослаганда бир миллион килограмм заҳарни сепмадик. Демак, қанча болалар тоза ҳаводан нафас олишди, қанча умрлар сақлаб қолинди.

Олий ўқув юртлари талабалари, мактаб ўқувчилари пахта теримига олиб чиқилмаяпти. Бу билан обком шуғулланди. Чунки бу партиявий ишдир. Кадрлар, мутахассислар билимсиз бўлиб, сафимизга қўшилса бундан ортиқ фожиа йўқ. Бунинг устига уларнинг соғлиқларини кўз қорачиғидай асрашимиз шарт.

Хуллас, партиявий иш ва хўжалик ишини ажратиб оладиган пайт келди. Партия органлари инсон тақдири билан кўпроқ шуғулланишлари керак. Деҳқонга фан ютуқларини, қўшни хўжаликдаги тажрибани тушунтириб берилса, ҳақиқий партиявий иш қилинган бўлади.

Илгари Самарқандда пахтачиликда август ойи дам олиш ойи ҳисобланган. Ваҳолонки, пахта худди шу вақтда ишловга муҳтож бўлади. Одамларга буни тушунтириб бериш, уларда кўтаринкиликни вужудга келтириш, сафарбарликни таъминлаш партиявий ишдир. Биз ҳозир зарбдор 50 кунлик эълон қилдик. Партия ташкилотлари бу иш билан жиддий шуғулланяптилар.

— Яна кадрлар масаласига қайтсак. Раҳбарнинг қайси фазилатини қадрлайсиз, айни пайтда у қандай иллатдан холи бўлишини истайсиз?

— Аввало, мен раҳбарни шахсан баҳолашга, яъни якка баҳолашга ўзимга эрк бермайман. Конференция талабларидан бири ҳам шу. Унга нима иш қилгани, халқ у ҳақда нима деяётгани билан баҳо бериш зарур. Фазилатига келсак, самимий тўғри сўз кишиларни ҳурмат қиламан. Икки қиёфали одамдан ҳеч қачон яхши раҳбар чиқмайди.

— Конференция кадрлар олдига жуда катта вазифаларни қўйди. Барча ҳам бунинг уддасидан чиқа оладими?

— Областда аксарият раҳбарлар янги. Кўплари тарбияталаб. Аммо ҳар қандай вазифани идрок қила оладиганлар ҳам бор. Масалан, Советобод район партия комитети биринчи секретари Т. Қиличев, Нарпай районидаги Ленин номли колхоз правлениеси раиси Н. Аҳмедов, Самарқанд «Электробитмаш» бирлашмаси бош директори В. Чжен ва бошқа раҳбарларни ана шундайлар рўйхатига киритиш мумкин.

— Назир Ражабович, турли сабаблар билан жуда қобилиятли кадрлар раҳбарлик лавозимига кўтарилмай қолаётганлигининг гувоҳи бўляпмиз. Айниқса, уларнинг таржимаи ҳолига қараб танлаш усули жуда «ривожланган». Баъзан жуда ишчан, ҳалол кадрнинг қайнотаси ёки қайнонаси судланган бўлиб чиқади. У уйланганда, севганда, қизнинг ота-онаси ҳақида маълумот талаб қилиши керакми? Қачонгача бундай қусурлар бюрократ учун асос ҳисобланади?

— Демократиялаш жараёнида бундай камчиликларга ўз-ўзидан нуқта қўйилади. Шахсан менинг фикрим шундай: раҳбарликка кўтаришда энг аввало кишининг қобилиятига, ишчанлигига қарамоқ керак. Қолаверса, ҳозир кўп нарса коллектив билан боғлиқ бўляпти. Шундай экан, коллектив ўзи сайлайдиган, ўзи кўрсатадиган раҳбарнинг анкетасига эмас, қобилиятига баҳо беради.

Мен Советлар ролини ошириш, миллатлараро муносабат, ҳуқуқ ислоҳоти, ошкоралик сингари конференция илгари сурган жуда муҳим масалаларга тўхтала олмадим. Чунки уларнинг ҳар бири ҳақида алоҳида, батафсил фикр юритиш керак. Жумладан, матбуот роли хусусида мулоҳаза юритиш, мушоҳада қилиш учун қизиқарли, аҳамиятли мавзулар бор. Лекин ҳамма-ҳамма мавзунинг хулосаси битта нуқтага келиб тақалади. У ҳам бўлса фикр теранлигидан меҳнат жўшқинлигига ўтиш пайти келгани ифодасидир. Конференциянинг бош шиори ҳам ана шу, деб ўйлайман. Қайта қуриш — инқилоб даври уч йилда теран фикрлар билан бойиди, энди уни тўла амалга ошириш учун меҳнат, меҳнат ва яна меҳнат қилишимиз шарт.

Суҳбатни «Совет Ўзбекистони» мухбири Ж. МАМАТОВ олиб борди.

• Бугун—Металлурглар куни

ЗАНЖИРНИНГ АСОСИЙ БЎҒИНИ

Экономикада ҳамма нарса бир-бири билан боғланган. Айрим корхоналаргина эмас, балки бутун бошли тармоқлар ҳам бир-бирисиз «яшай» олмайди. Негаки, ҳар бир тармоқ бошқаси учун хом ашё етказиб берувчи ҳисобланса, айни пайтда у ўзгалар тайёрлаган маҳсулотни истеъмол қилувчидир. Қайси бир соҳада узилишга йўл қўйилса, бутун технология занжирига, албатта, салбий таъсир кўрсатади.

Бундай тармоқлараро «занжир»да металлурглар алоҳида ўрин тутадилар. Улар «ортида» фақат қазиб чиқариш саноати туради. Олдида эса — таъбир жоиз бўлса, мамлакатнинг бутун экономикаси. Негаки, биз истеъмол қилаётган нон ҳам, кияётган куйлакнинг газламаси ҳам, мана шу сатрлар битилган қоғоз ҳам металлдан ясалган машиналарда тайёрланган, ҳосил қилинган, ишлаб чиқарилган. Муболағасиз айтиш мумкинки, металлургия халқ хўжалигининг «бош бўғини»дир.

Мазкур тармоқ ўтган йилдан бошлаб хўжалик юритишнинг янги шарт-шароитларида ишламоқда. Истеъмолчилар буюртмасини бажариш унинг асосий кўрсаткичи бўлиб қолди. Бир сўз билан айтганда, туб иқтисодий ислоҳотни рўёбга чиқаришда дадил, амалий қадамлар қўйилмоқда. Ўн иккинчи беш йиллик учинчи йилининг биринчи ярми металлурглар замон талабларини бажаришга қодир эканликларини кўрсатиб турибди. Мамлакат бўйича планга қўшимча минглаб тонна чўян, пўлат, прокат тайёрланди. Маҳсулотларнинг янги хилларини ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Бироқ кишини ташвишга соладиган аҳволга ҳам йўл қўйилди. Бир қатор кўрсаткичлар бўйича йилнинг икки квартали топшириқлари уддаланмай қолди. Ишга тушириладиган муҳим объектларда қурилиш мароми бузилди.

XIX Бутуниттифоқ партия конференциясида таъкидлаб ўтилганидек, қайта қуриш муваффақияти, аввало, кадрларга боғлиқ. Мана бу суратдаги уч кишига қаранг. Улар ишга онгли ва масъулият билан ёндашиш намунасини кўрсатмоқдалар. Танишинг: Бекободдаги Ўзбекистон металлургия заводининг электрда пўлат эритиш комплекси ишчилари (чапдан ўнгга) — пўлат қуювчи Ботирали Эгамбердиев, электр монтёр Абдуғани Абдуҳакимов, пўлат эритувчи Абдуқаҳҳор Мирзаматов. Абдуқаҳҳор партия конференциясида делегат бўлиб қатнашди. Бу кишиларнинг ўз касбига садоқати, малакаларини ошириб боришга интилишлари бизга, металлурглар юзимизни шувит қилмайдилар, деб айтиш учун барча асосларни беради.

А. ЗУФАРОВ фотолари.

• «Совет Ўзбекистони»да босилгандан сўнг

ҚАРСАК ЧАЛСА БЎЛАВЕРАР...

«Совет Ўзбекистони»нинг 1987 йил 29 январь сонида Шаҳрихондаги 37-автокорхонада амалга оширилаётган ишлар билан биргаликда корхона равнақига тўғаноқ бўлаётган муаммолар хусусида «Қарсак чалишга эрта» сарлавҳали мақола эълон қилинганди. Мана орадан бир ярим йил ўтди. Хўш, шу муддат ичида автокорхонада қандай ўзгаришлар юз берди!

Ўшанда автокорхонага янги директор тайинлангани-ю, шундан сўнг эса ишда бурилиш юз бераётгани таъкидланганди. Тўғри, автомобиль ремонтчилари учун ёпиқ типдаги ремонт айвонлари қурилди, механизациялашган ювиш қурилмаси ишга туширилди, аккумулятор ва электр двигателларини ремонт қилиш цехлари қайта жиҳозланиб, реконструкция қилинди. Автомобилларнинг маршрутга чиқишини ва паркка қайтишини текширув пункти янгиланди, эксплуатация бўлими биноси қурилиши ниҳоясига етди. «Шаҳрихон — Ўш», «Шаҳрихон — Шоҳимардон», «Шаҳрихон — Бўз» (Жданов орқали) каби янги маршрутлар очилди.

Автокорхона ҳайдовчилари, ишчи-хизматчилари ўртасида меҳнат ва молия интизоми сезиларли мустаҳкамланди. 1988 йилнинг 6 ойи мобайнида автокорхона ҳайдовчилари томонидан бирор марта ҳам авария содир этилмади.

Биринчи мақолада ёқилғи ва эҳтиёт қисмлардан омилкорлик билан фойдаланиш кераклиги ҳақида айтилиб, ёқилғи ва эҳтиёт қисмларни керагидан ортиқча сарфлаб юбораётган ҳайдовчилар танқид қилинганди. Бундан тўғри хулоса чиқарилди. Шу йилнинг 6 ойи ичидаёқ 22,5 тонна ёқилғи, 2 минг 300 сўмлик эҳтиёт қисмлар, 3 минг 100 сўмлик авторезина иқтисод қилинди. Ярим йилликда юк ташиш плани 106,7, умумий даромад олиш эса 103,4 процентга бажарилди. План-топшириқларини ортиғи билан бажаришда, айниқса, коммунистлар жонбозлик кўрсатишмоқда. КПСС аъзоси Асатилло Раҳматуллаев бошлиқ бригада ҳайдовчилари пудрат асосида иш олиб бормоқдалар. Бригада доимо планларини 105—106 процентга уддаламоқда. Бунинг эвазига моддий манфаатдорлик ҳам сезиларли ортди. Маҳаммад Убайдуллаев, Саиджалил Остонов, Маҳмуд Акромов, Абдувоҳид Шокиров, Анатолий Егоров, Ибрагим Жеферов каби ҳайдовчилар XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси шарафига олган социалистик мажбуриятларини ортиғи билан бажардилар.

— Корхона раҳбарлигини зиммамга олганимда ишлар жуда ночор эди. План-топшириқлар мунтазам барбод этилиб, ишчи-хизматчиларда, ҳайдовчиларда меҳнатга иштиёқ кайфияти сўнаётган эди, — дейди автокорхона директори Маҳаммаджон Қурбонов. — Ишлаш шароитини яхшилаш, кишиларга моддий ва маънавий ғамхўрлик айрим раҳбарлар эътиборидан четда қолганлиги фактлари аввалига мени ҳам эсанкиратиб қўйганди. Маъмурият, партия ва касаба союз ташкилотлари вазиятдан тезроқ чиқиб кетиш чораларини белгилади...

Шина ремонти, вулканизация цехлари ишлаб чиқариш биноси ичидаги тор жойдан ташқарига кўчирилди. Илгарилари пайвандлаш ишлари очиқ жойда бажариларди. Бу ҳолни бартараф этиш учун барча техник қулайликларга эга бўлган пайвандлаш цехи ташкил этилди. Автомобилларни техник қаровдан ўтказадиган (ТО-1, ТО-2) линия реконструкция қилинди. Бу линияга иккита СУ-1М маркали электромеханик кўтаргич ўрнатилди. Механизмларни ремонтга олиб боришдан аввал ювиб тозалайдиган мослама ишга туширилди. Шуни таъкидлаш керакки, юқорида айтиб ўтилган ишларнинг барчаси коллектив кучи билан амалга оширилди.

Бу ерда иқтисодий самара берувчи янгиликлар ҳам ишлаб чиқаришга жорий этилмоқда. Яқинда автокорхонада газ тўлдиргич кўчма станцияси қурилди. Ҳозир автокорхонада ўнта юк машинаси арзон ва қулай ёқилғи — газда ишламоқда.

Ҳайдовчиларнинг маданий ҳордиқ чиқаришлари, газета-журналлар, китоблар ўқишлари, шахмат-шашка ўйнашлари учун алоҳида хона ажратилган. Кийиниш-ечиниш, душ хоналари ишлаб турибди. Новвойхона ва сабзавот сотиш дўкони яқин кунларда ишлай бошлайди. Юқорида айтилган ишларнинг барчаси кейинги икки йил ичида амалга оширилди.

Ўтган йили автокорхонада ёрдамчи хўжалик ташкил этилди. Шу кунларда 15 та қорамол парвариш қилинмоқда. Комсомолобод районидаги «Ленин 100 йиллиги» совхози территориясидан 7 гектар ер ажратиб берилган бўлиб, бу майдонга қовун-тарвуз, озуқа экинлари экилган. Автокорхонанинг Бўз районида филиали бор. Филиал территориясида 1,2 гектар майдонга пиёз экилди. Етиштирилган пиёз арзон нархларда коллектив аъзоларига тарқатилади. Автокорхона территориясидаги 0,3 гектар майдонда мевали боғ ташкил этилди. Кундалик эҳтиёжлар учун ишлатиладиган помидор, бодринг каби сабзавотлар экилган.

Шунга қарамай айрим ечимини кутаётган муаммолар борки, бу муаммоларни автокорхонанинг ўзи ҳал қила олмайди. Масалан, двигателлар тирсакли валини созлаш, токарлик станокларининг йўқлиги сабабли ремонтчилар ҳанузгача қийналишмоқда. Бу станок муаммоси аввалги мақолада айтиб ўтилганига қарамай, ҳанузгача ҳал қилингани йўқ. Область автомобиллар трести мутасаддилари юборган расмий жавобда бундай станоклар жуда танқислиги айтилган, холос. Ўйлаймизки, бу муаммони ҳал этишда «Облавтотрест» раҳбарлари жонбозлик кўрсатишади.

Шундан кейингина қарсак чалса бўлади...

Д. ҚИРҒИЗБОЕВ.

Байрам шарафига

15 июль куни Москвада Металлурглар кунига бағишлаб тантанали йиғилиш бўлиб ўтди.

Президиумда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари В. И. Долгих, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари В. К. Гусев, КПСС Марказий Комитети Оғир саноат ва энергетика бўлимининг мудири И. П. Ястребов, министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари, олимлар, ишлаб чиқариш илғорлари, пойтахт жамоатчилигининг вакиллари бор эдилар.

Йиғилишда СССР қора металлургия министри С. В. Колпаков, СССР рангли металлургия министри В. А. Дурасов, «Криворожсталь» металлургия комбинатининг ишчиси В. Ф. Бадов сўзга чиқдилар.

(ТАСС).

ҲАМЗА ҲАКИМЗОДА НИЁЗИЙ ТУҒИЛГАН КУННИНГ 100 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

Бизнингча, ҳозирги кунда Ҳамза ижодини ўрганишда энг муҳим вазифа — бу халқчиллик проблемаси бўлса керак. Зеро, халқчиллик проблемаси ҳам Ҳамза ижодий фаолиятининг барча қирраларини ўрганишга, ҳам унинг янги шароитларда ривожланиб бораётган анъаналарига, ҳам поэтик, драматик ва мусиқий асарларининг ҳозирги ижодий коллективлар ва санъаткорлар томонидан ижро этилишига баробар тааллуқлидир. Инсон учун, халқ учун, инсоният келажаги учун ғамхўрлик билан тўлиб-тошган, қайта қуриш концепциясини илгари сурган жонажон Коммунистик партиямизнинг XXVII съезди халқчиллик проблемасининг муҳимлигини яна бир карра эслатиб ўтди.

2-САҲИФА

Ижод қирралари
Бош роль
Рассом мўйқаламида
Юбилейга аталган рисолалар
Янги саҳна асарлари

ХАЛҚЧИЛЛИК МЕЗОНИ

Ҳамза халқчиллигининг асоси замон ва халқ тақозо этган мавзуларни кўтариб чиқиш, халқ ҳаёти, кайфияти ва идеалларини ҳаққоний ва оддий томошабинларга тушунарли, таъсирли, айни чоқда ғоявий мазмундор формаларда акс эттиришдан иборат. Шу ҳам ҳақиқатки, Ҳамза халқчиллиги ғоявийлик ва партиявийлик билан чамбарчас боғланиб келган. Зеро, у бир умр санъатнинг социалистик қурилишида, ижтимоий онгни қайта қуришда фаол иштирок этиши учун, санъаткорнинг актив гражданлик, ғоявийлик позицияга эга бўлиши учун курашди.

Хуллас, Ҳамза халқчиллигининг икки қирраси яққол кўзга ташланади:

Биринчи қирра — бу Ҳамзанинг халқ ҳаёти ва кураши билан чамбарчас боғлиқлигидир. Бу ўринда «боғлиқ» деган сўз, балки, тўғри келмас. Ҳамза шу ҳаётнинг узвий бир қисми, шу ҳаёт яратган санъаткор эди. Негаки, Ҳамза ҳаётнинг томир уришини, ундаги туб ўзгаришларни, янгилик куртакларини ўткир ва нафис сезган ва буни ўз асарларида акс эттиришга интилган. Ҳаёт эса, революцион, туб ижтимоий-ахлоқий ўзгаришлар билан тўла эди. Ҳамза қўшиқлари ва драматик асарлари революцион воқелик тақозоси билан вужудга келган ва унинг вазифаларига хизмат қиларди. Шу сабабдан улар тушунарли, таъсирли ва чуқур ғоявий мазмунли бўлган. Бу ҳаммаси Ҳамзанинг санъаткорнинг халқ ҳаётидаги ўрни, гражданлик бурчини чуқур англаганидан келиб чиққан эди.

Иккинчи қирра шуки, Ҳамза ижодининг бошидаёқ санъатни меҳнаткаш халққа ва халқни катта санъатга яқинлаштириш зарурлигини яхши англади. Шунинг учун ҳам ўзининг саҳнавий асарларида замонанинг муҳим ва долзарб мавзулари, проблемаларини кўтариб чиқишга, уларни халққа яқин, тушунарли, ёрқин ва таъсирли формаларда акс эттиришга ҳаракат қилди. Шу мақсадда у бир томондан рус ва бошқа қардош халқлар санъати тажрибасига, иккинчидан — ўз халқининг бой маданий ва адабий-бадиий меросига таянди.

Ҳамза фольклорни ўрганди, халқ профессионал ижодкорлари: созанда, ҳофиз, қизиқчи ва ўйинчиларни янги санъат қурилишига жалб этди. Бундан мақсад халқ анъанавий санъатининг энг яхши жиҳатларини ривожлантириш, халқ ижодкорларининг диққат-эътиборини янги санъат вазифаларини бажаришга қаратиш, янги санъат қурилишида анъаналардан танқидий фойдаланиш эди.

Унинг бутун ижоди — илк шеърларидан тортиб, то «Паранжи сирларидан бир лавҳа ёки яллачилар иши» драмасигача халқ ижоди билан йўғрилгандир. Албатта, санъаткор сифатида шаклланиши, ижодий ўсиши жараёнида Ҳамзанинг халқ ижодиётига назарий ва амалий қараши ҳам ўзгариб, такомиллашиб борган. Аммо «Туҳматчилар жазоси» комедиясидаёқ шуни кўрсатдики. Ҳамза халқ анъаналари- [illegible] ўзлаштириш деб билган. Комедия фабуласи ва уни ҳаракатга келтирувчи кучлар, туҳматчиларнинг қопқонга тушиб фош бўлиши, ажойиб ҳажвий ситуация ва ҳолатлар халқ ижоди, қизиқчилар анъаналари негизида юзага келгандир. «Туҳматчилар жазоси» комедияси постановкаларининг йигирманчи йиллар бошида халққа манзур бўлганлиги ҳам бир жиҳатдан шу билан изоҳланади. Мавзу актуал, мазмун халқ кўнглидагидай, форма чинакам халқчил эди.

«Бурунги қозилар ёхуд Майсаранинг иши»да Ҳамза халқ ҳаёти, руҳияти ва ижодиётига тобора чуқурроқ кириб бораётганини кўрсатди. Комедия сюжетини тўқишда, композициясини қуришда, салбий персонажлар образини яратиш ва фош этишда, ҳажвий ҳолатлар ва хатти-ҳаракатларни тасвирлашда, қаҳрамонлар тилининг жонли, образли ва кулгили бўлишини таъминлашда халқ ижодиётидан кенг, ўринли, ижодий озиқланган. Бу эса ўз навбатида комедиянинг халқчиллиги, сатирик ўткирлиги ва томошавийлигини таъминлаган.

Халқ ижодиётига хос бўлган бирмунча бўрттирилган тасвир услуби нафақат салбий персонажлар образларида, балки, ижобий қаҳрамонлар образларида ҳам намоён бўлган. Шу жиҳатдан, айниқса, Майсара образи характерлидир. У кўтаринки руҳда, бўрттириб тасвирланганй туфайли довюрак, ҳужумкор, оғир шароитларда ҳам хушчақчақ, оптимистик кайфиятга эга.

Биз шоир таянган манбаларнинг бир томони ҳақида гапирдик. Сўз борган «Туҳматчилар жазоси», «Майсаранинг иши» комедияларида Ҳамзанинг рус, озарбайжон ва татар драматургияси, театридан олган таъсиротининг излари ҳам бор, шубҳасиз. Энг муҳими шуки, санъаткор умр бўйи бу икки манбани органик бирлаштиришга ҳаракат қилиб келган. Зеро, бу йўлни ўзбек санъати тараққиётининг бирдан-бир тўғри йўли, деб ҳисоблаган. Унинг режиссёрлик ва актёрлик фаолиятида ҳам шу хусусиятни кўриш мумкин. Анъанавий театримиздан ҳаётдан намуна олиш, образлар, қиёфа ва характерларни бўрттириб гавдалантириш, шартлилик, импровизация принципларини ўзлаштирган бўлса, қардош халқлар театрларидан психологик талқин услубини ўзлаштирган, ўз ижодида иккисини бир-бирига пайванд қилишга уринган. Мақсад театрни тарғибот-ташвиқот ишларига кенг жалб қилиш, чинакам халқчил театр вужудга келтириш эди.

Ҳамза ўзининг театрчилик фаолиятида анъанавий театрнинг синкретик ва синтетик хусусиятларини, халқнинг музикали-саҳнавий томошаларга ўрганиб қолганини ҳисобга олиши табиий бир ҳол эди. Дарҳақиқат, у ўзининг дастлабки спектаклларидан бошлаб воқеаларни музика ва ўйин билан безашга алоҳида эътибор берди. «Фарғона сайёр труппаси»нинг музикали-драматик театр сифатида тузилиши, [illegible] такларни қўшиқ, куй ва рақслар билан безашдан ташқари бошдан-оёқ музика билан йўғрилган тўла маънодаги музикали драма жанрини ҳам бошлаб берди. «Фарғона фожиалари» тетралогиясини музикали драманинг илк намунаси деб қараш мумкин.

Шоир серқирра ижодининг халқчиллиги, чинакам халқчилликка эришиш йўли унинг садоқатли сафдошлари ва шогирдлари томонидан ўзлаштирилди, санъатнинг поэзия, музика ва театр соҳаларида давом эттирилди.

Саҳна воситалари билан Ҳамза драматургиясига хос халқчилликни беришда режиссёрлардан Маннон Уйғур ва, айниқса, Етим Бобожонов катта хизмат қилди. Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат академик драма театрида Комил Яшин таҳрири ва режиссёр Етим Бобожонов постановкасида яратилган «Бой ила хизматчи» спектаклини классик драманинг классик талқини деб баҳолаш керак. Зотан, бунда постановкачи ва ижрочилар драманинг халқчиллигини жуда яхши сезганлар, теранлик ва нафосат билан гавдалантирганлар. Бу фазилат спектаклнинг ҳам мазмуни, ҳам формасида шундайгина уфуриб турарди. Асарнинг ижтимоий драма сифатида талқин ва ижро этилиши, ижобий қаҳрамонлардаги романтик кўтаринкилик, салбий образларидаги сатирик бўёқдорлик, муҳитнинг тўлақонли тасвири, спектаклнинг тасвирий, пластик ва нутқ маданияти, ташқи оддийлик ва ички мураккаблик шундан гувоҳлик беради.

«Бой ила хизматчи» спектакли Маннон Уйғур саҳналаштирган «Ҳамлет» ва «Алишер Навоий» асарлари билан бирга Ҳамза номидаги театр коллективини ижоднинг катта ва ёруғ йўлига олиб чиққан шоҳ асарлардан бири, социалистик реализмнинг саҳнадаги ёрқин намунаси бўлди. «Бой ила хизматчи» спектакли (1939) ҳамон яшаб келади. Бу — ноёб ҳодиса, драма ва спектаклнинг халқ қалбидан чуқур жой олганидан далолат. Албатта, спектакль ўзининг катта умрида маълум йўл босиб ўтди, жамият ҳаёти, ижрочиларнинг умумий савияси, қарашларидан таъсирланиб борди. Шу сабабдан «Бой ила хизматчи»ни Ҳамза номидаги театр тараққиётининг бамисоли кўзгуси деб таърифлаш мумкин. Унда театрнинг ютуқларинигина эмас, ўсиш қийинчиликлари, ижод заҳматлари, изланишлари маҳсулини ҳам кўриш мумкин. Чунки, спектакль уч дафъа жиддий таҳрирга учради, ижрочилар алмашиб борди, тасвирий воситалар ўзгариб турди. Лекин, муҳими шундаки, асар санъаткорларнинг авлодидан авлодига ўтиб, халқчиллик анъаналарини сақлаш ва янги шароитларда ривожлантириш имконини берди.

«Бой ила хизматчи» спектакли Ҳамзанинг драматургик асарларини саҳналаштиришнинг энг тўғри йўлини белгилаб берди.

«Майсаранинг иши» комедияси саҳнавий ҳаётини 1939 йил 30 ноябрда ўз пардасини шу асар билан очган ҳо- [illegible] Постановкачи режиссёрлар Миршоҳид Мироқилов, Бобо Ҳўжаев, Мария Кузнецова (Майсара), Абдурауф Болтаев (Қози), Умар Абдуллаев (Аълам), Сойиб Ҳўжаев (Мулладўст), Собир Раҳмоний (Ҳидоятхон) каби актёрлар «Бой ила хизматчи» даражасида бўлмаса-да, ҳар қалай, асарнинг ғоявий мазмуни ва халқчил руҳини тўғри тушуниб, томошабинларга таниш ва ёқимли воситалар билан ифода этган эдилар.

«Майсаранинг иши» —ҳар жиҳатдан мазмунли, бақувват, чинакам классик асар. Аммо Муқимий театрида ҳам, ундан кейин қўлга олган бир қатор область театрларида ҳам бу ажойиб комедиянинг ички имкониятлари, ҳар бир образида мавжуд бўлган туб маънолар, ранг-баранг бўёқлар, халқчиллик тўла-тўкис очиб берилгани йўқ. 1961 йилда Собир Абдулла ва Музаффар Муҳамедов либреттоси асосида Сулаймон Юдаковнинг «Майсара» комик операси пайдо бўлди, қайсики Тошкент ва Самарқанд опера ва балет театрларида қўйилди, Польшада саҳналаштирилди. Бу — яхши, фахрлансак арзийди. Аммо областлардаги асосан музикали-драматик профилга эга бўлган театрлар ҳам Ҳамзанинг ўз асари турганида, опера вариантига мурожаат қилиб, ундаги мураккаб музика ансамбллари ва темалардан воз кечиб, жўн музикали драмага айлантириб, соддалаштириб саҳналаштиришлари таажжубланарли ҳолдир.

Агар янглишмасам, яқин йигирма йил ичида биргина М. Горький номидаги рус Академик драма театригина юбилей муносабати билан Ҳамзанинг бевосита ўзига мурожаат қилди. Лекин савия жиҳатидан рус театри спектаклини ҳам Ҳамза даражасида деб айташ қийин. Чунки, асардаги чинакам сатира четда қолиб, унинг ўрнини шунчаки кулгу, томошавийлик эгаллаган. Постановкачи Н. Хачатуров пьесанинг кўп кучли ўринларини, монологларни қисқартириб ташлаган. Фақат актёр Н. Русинов ижросидаги Мулладўст образини оригиналга яқин, айни чоғда янгироқ талқин деб айтиш мумкин. Чунки, Мулладўст — Н. Русинов анъана тусига кириб қолган шартли-саҳнавий комик қаҳрамон эмас, балки, келгусида ҳам кўз ёши, дард, заҳарханда билан йўғрилган, саҳнада ўзининг фожиали ҳаётини тушунган ва бундан маълум даражада изтиробга тушган хизматкордир.

Ҳамза драматургияси театрларнинг ижодий ўсиши, изланишлари учун чинданам кенг имкониятга эга. Аммо ҳар қандай изланиш, тажриба, у ёки бу асарнинг ғоясини янада тўлиқроқ ва таъсирлироқ ифода этиш ниятидан келиб чиқиши керак. Агар қайси бир театрда бошқа бир асарга нисбатан ишлатилган талқин усули олиб келиб ишлатилса, зўрма-зўракилик, сунъийлик пайдо бўлиши турган гап. Маннон Уйғур номидаги Сурхондарё область театрида шундай ҳодиса рўй берди, чамамда. Режиссёр Мансур Равша- [illegible] медиясининг музикали вариантини саҳналаштирар экан, персонажларни чала кийинтириб, уларни ҳам эски, ҳам янги замон вакили қилиб, икки қиёфада кўрсатди. Бу спектаклнинг қизиқарли бўлиши учунгина қилингани йўқ, албатта. Актёрларнинг ўтмишдаги воқеликни гавдалантириш билан бир қаторда ҳозирги ҳаётга ҳам танқидий кўз билан назар ташлашлари учун шундай қилинган. Шу мақсадда қўшимча диалоглар ёзилган. Театрнинг классик асарга бу қадар эркин ёндашишга, ўзи билганича ўзлаштиришга ҳаққи борми кин? Бундан қатъи назар, амалда спектаклда томошавийлик, кулги, ҳозирги юристлар фаолиятига шама бўлди-ю, бироқ, Ҳамза сатираси иккинчи планга ўтиб, ўтмаслашиб қолди.

Албатта, классик асарларни ҳозирги томошабин савияси, диди, талабига мослаш учун баъзан унча-мунча таҳрир қилишга ҳам тўғри келар. Аммо шунда ҳам авторга чуқур ҳурмат-эҳтиром билан, бу ишга ўта масъулият билан ёндашиш керак. Ҳамзанинг «Ёш гвардия» театрида 1976 йилда қўйилган «Заҳарли ҳаёт ёхуд ишқ қурбонлари» драмасига нисбатан худди шундай жиддий ёндашилди. Маълумки, асар қарийб 60 йилдан кейин қайта қўлга олинди. Шу боисдан ҳам у таҳрирга муҳтож эди. Комил Яшин асарнинг ўзидан, тема, ғоя ва образлари структурасидан келиб чиққан ҳолда уни ўта эҳтиёткорлик билан таҳрир қилди. Режиссёр Бахтиёр Ихтиёров асар моҳияти, туйғулари табиатини яхши тушунган, саҳна санъатининг барча воситаларидан актив фойдаланган ҳолда ишқ йўлида қурбон бўлган икки ёш фожиасининг ижтимоий илдизларини очишга интилди. Натижада асар таъсирли бўлди, замонавий жарангладди. Томошабин муҳаббат кучидан таъсирланиб, мозийдаги ижтимоий тартибларни қоралади ва унинг ўз ҳаётига меҳр-оқибати ортди. Яъни театр асарнинг халқчил ғояларини ва ўз ижодий фикрларини томошабинга чайнаб бермади. Маълум ҳис-туйғулар, хулосалар томошабинда спектакль таъсирида ўз-ўзидан пайдо бўлади.

«Паранжи сирларидан бир лавҳа ёки яллачилар иши» драмасининг сўнгги 20 йил ичида Муқимий номидаги музикали театрда ва Й. Охунбобоев номидаги Андижон область музикали драма ва комедия театрида иккита музикали драма варианти пайдо бўлди. Комил Яшин таҳрири, Тўхтасин Жалилов ва Холхўжа Тўхтасиновларнинг музикалари асарга зиён етказмади, балки, ундаги ижтимоий мотивларнинг кучайишига, спектаклнинг таъсирчанлигини оширишга хизмат қилди. «Паранжи сирлари» ва «Холисхон» номи билан қўйилиб келинаётган ушбу спектакллар Ҳамзанинг халқчил ғояларини ёритиб, томошабинларимизнинг ғоявий-эстетик тарбиясида муҳим роль ўйнаб келмоқда. Музикали драма вариантлари бошқа театрларда ҳам қўйилди. Аммо улар асосан мелодрама сифатида талқин қилинмоқда. Афтидан, бундан кейин мавжуд сатирани, хотин-қиз персонажлардаги фожиа тасвири, исёнкорлик руҳини кенгайтириш йўлидан бормоқ керак.

«Ёш гвардия» театрининг «Ишқ қурбонлари» спектаклидан, жуда дадил бўлмасада, Ҳамза драматургиясини янгича, чуқур психологик, умумлашма-фалсафий талқин қилиш даври бошланди, десак хато қилмаган бўламиз. Театрларда сўнгги йилларда Ҳамза асарлари постановкаларида гоҳ ижроларда, гоҳ у ёки бу компонентда (музика, безак, пластика [illegible] талқинида замонавий талқин услуби намоён бўлмоқда. Албатта, ҳар жиҳатдан замонавий талаблар даражасига жавоб бера оладиган, томошабинни ҳам ўз орбитасига олиб кира оладиган, мукаммал спектакллар ҳали олдинда. Аммо Ҳамза асарларини бутун ғоявий мураккаблиги ва бадиий таровати билан, халқчиллиги билан тасвирловчи бундай спектакллар кўп ўтмай яратилишига ишонамиз.

Муҳсин ҚОДИРОВ,
санъатшунослик доктори, профессор.

СЕВИМЛИ ОПЕРА ОРЗУСИДА...

Улуғ маърифатпарвар адибнинг Самарқандда ўзига хос изи, мероси, самарқандликлар қалбида алоҳида салоҳиятли ўрни бор. Мен қадимий Регистондан ўтганимда ҳар сафар Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий яшаган, ижод этган ҳужрага бош суқаман. Аввало завқли бир мағрурлик туйғуси билан унинг хотираси олдида ўйга толсам, энди қалбимда қандайдир оғир юк билан ўйланиб қоламан...

Кўҳна Самарқанднинг Мирзапўлат деган даҳасида камолга етганман. Санъатга жуда ёшлигимдан қизиққанман. 1945 йилдан бошлаб катта-кичик ролларни ижро эта бошладим. Аммо профессионал санъаткор бўлиб танилишим, эл назарига тушишим улуғ сиймо Ҳамза Ҳакимзода номи билан боғлиқдир. Ҳа, бундай инсонлар ҳеч қачон ўлмайдилар, ҳаётларидан кейин ҳам яшайверадилар, одамларга маънавият хазинасидан дур улашадилар, уларга меҳрибонлик қиладилар. Мен ҳам бу саховатдан баҳраманд бўлдим: саҳнада Ҳамза ролини ижро этдим. У кишининг порлоқ сиймоси шарофати туфайли халққа танилдим, обрў топдим.

Бунгача эса Самарқанд ёш томошабинлар, Ҳамид Олимжон номидаги ўзбек драма театрларида элликка яқин роль ижро этгандим. 1964 йилда шаҳримизда ўзбек опера ва балет театри ташкил қилинди. Театрга истеъдодли санъаткорлар таклиф этилди. 1966 йилда Комил Яшин либреттоси асосида яратилган «Ҳамза» операси устида иш бошланди. Композитор Собир Бобоев жуда илҳом билан фаолият кўрсатди. Чунки, Ҳамза Ҳакимзоданинг образи Самарқанд саҳнасида биринчи маротаба яратилаётган эди.

Бу ерда уни яхши билган, ундан сабоқ олган, шеърларини ташналик билан мутолаа қилган, сўзларини маҳлиё бўлиб тинглаган, у билан ёнма-ён туриб ҳуррият учун курашган кишилар кўп эди. Шу боис уларга ҳақиқий Ҳамзани кўрсатмоқ вазифаси олдимда турарди.

Бош роль менга топширилгач, бир неча кун ўзимга келолмай юрдим. Йирик олим Воҳид Абдуллаев ҳузурига бордим. «Қўрқмагин, Ҳамза аканинг энг улуғ хусусияти — қўрқмаслик эди»; дедилар. Бир киши шоирнинг чаққонлиги ҳақида сўз юритса, иккинчи одам самимияти, тафаккури чироғлиги хусусида тўхталарди. Ҳамза ҳақидаги китоблар, мақолаларни зеҳн қўйиб ўқидим.

Ниҳоят, 1966 йилнинг 2 июль куни премъера бўлди. Операни фақат самарқандликлар эмас, балки, бутун республикамиз, қўшни Тожикистон халқлари ҳам томоша қилишди. Телевидение шу куни Самарқанддан махсус кўрсатув олиб борди. Мен ўша кунги қувончни, ўшандай эътиборни таърифлай олмайман. Ўша кун табиат ҳам бошқача, одамлар ҳам бошқача, ҳатто тун ҳам ўзгача эди, назаримда.

«Ҳамза» операси довруғ таратди. Уни турли миллат вакиллари томоша қилишди. Шаҳаримизга келган ҳар бир чет эллик, албатта, театримизга ташриф буюрарди. Ҳамза ролини ўйнаб шу қадар машҳур бўлиб кетдимки, у киши бундай таниқлилик билан бунчалик катта ишларга қандай улгурганликларига ҳайронлар қолдим. Ҳозиргача қариндошларим, ҳаммаҳаллалар мени «Ҳамза ака» деб чақиришади.

Театримиз саҳнасида бу опера 76 марта қўйилди. Шаҳар мактабларида, меҳнат коллективларида учрашувлар ташкил қилинди. «Ишчилар, уйғон...» қўшиғи билан бошланадиган бу спектакль жойларда яна кўп марта қўйилди. Одамлар опера санъатига қизиқиб қолишди. Мана Ҳамзанинг хизмати!

Ўзбекистон ССР халқ артисти Ойша Мавлонова Саодат (Ҳамзанинг хотини), Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Абдурашид Эргашев Алижон, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Жўра Мирпўлатов Шайхисмоил ролларини зўр завқ-шавқ билан ижро этишганини эслашади. Улар билан тўплансак, постановкачи режиссёримиз Асрор Жўраевнинг шоирга бўлган муҳаббати туфайли опера шуҳрат қозонганини таъкидлаймиз.

Аммо кейинги йилларда Самарқанд опера ва балет театри ижодий маскан эмас, балки, тақлидий театрга айланди. Янгилик сари одимлаш сўнди. Ўзбек операси довруғи учун курашадиганларга сал бўлмаса қора чапланаёзди. «Ҳамза» сингари асарларни аста-секин четлатиб юборишди.

Мен, бошқалар ҳам бу масалани бир неча марта кўтариб чиқдик. Аммо ҳаракатларимиз зое кетмоқда. Яқинда Ўзбекистон ССР маданият министри Ў. Умарбеков келганда яна шу масалага қайтдик. Тағин ваъдадан бошқа нарсага эриша олмадик. Ўзбекистон Композиторлар союзи ҳам лоқайдлик қиляпти.

Балки, Ҳамза роли учун мен тўғри келмасман. Аммо уни ижро этиш учун кучқувватим бор. Айни пайтда шогирдим Аваз Ражабовни шунга тайёрлаяпман. Чунки, «Ҳамза» яна саҳнага чиқишига ишончим комил.

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг 100 йиллиги арафасида оддий бир инсон, санъаткор сифатида, самарқандлик ҳамзахон сифатида қалбдан таклиф қиламан: «Ҳамза»ни ўзбек опера ва балет театри саҳнасига тезроқ қайтарайлик!

Бадриддин НУРИДДИНОВ,
Самарқанд опера ва балет театри солисти, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист.

Асарнинг янги талқини

«Майсаранинг иши»... Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий қаламига мансуб бу драматик асар неча йиллардан бери санъаткорларни ҳам, томошабинларни ҳам тўлқинлантириб келмоқда. Фольклор асосига қурилган бу пьеса тилининг ўйноқилиги, образларнинг тўлақонлиги, энг муҳими, халқчиллиги билан бизни ҳайратга солади. Шу боис бу асар асосида яратилган биринчи ўзбек ҳажвий операси, кейинроқ эса яратилган музикали комедия республикамиз театрларида кетма-кет қўйилмоқда.

Тошкентдаги «Ёш гвардия» Ўзбек давлат драма театри коллективи бу пьесани саҳналаштириш учун қўлга олар экан, уни янгича талқин қилишга интилди. Ўзбек халқининг қадимий санъати анъаналарига амал қилиб, пьеса воқеаларини халқ сайли ичида тасвирлашга қарор қилди. Назаримизда, театр коллективи бу ниятига эришди. Бунда театрнинг бош режиссёри, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Баҳодир Йўлдошев бошлиқ ижодий группанинг хизматлари катта.

Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон театрларининг Олмаота шаҳрида ўтказилган биринчи фестивалида республикамиз номидан «Ёш гвардия» театри қатнашиб, серталабчан томошабинлар ҳузурида мана шу спектаклни намойиш қилди. Спектакль фестивалда биринчи ўринни олди.

Мана энди «Майсаранинг иши»ни Москва кутмоқда. У Ватанимиз пойтахтида янги ташкил этилган СССР халқлари дўстлиги театрида кўрсатилади. Биз театр коллективига гастроль пайтида муваффақиятлар тилаймиз.

Суратда: «Ёш гвардия» театрининг «Майсаранинг иши» спектаклидан бир кўриниш.

М. НАЗАРОВ фотоси.

НАШРИЁТЛАР — ЮБИЛЕЙГА

Республикамиз нашриётлари коллективлари ҳам Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий таваллудининг 100 йиллигига қизғин ҳозирлик кўрмоқдалар. Китобхонлар, кўп сонли адабиёт мухлислари бу йил ва келгуси йилда улар томонидан тайёрланган янги китоблар, тўпламлар, брошюра ва плакатларни оладилар.

Масалан, Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти шоирнинг «Сайланма»сини ўзбек тилида «Янги замонни куйлайман», рус тилида «Паранжи сирлари» номи билан нашр этади. Коллектив Ҳамза «Лирика»сини рус тилида тайёрламоқда. Машҳур «Яша, Шўро!» шеърининг таржималари кирган китобча ўн беш тилда чоп этилади. «Шоир қалби» деб аталган иккинчи бир совға китобчаси эса рус тилида чиқади.

Нашриёт бу йил Ҳамза ҳаёти ва ижодига бағишланган иккита плакатни рус ҳамда ўзбек тилларида чиқаради. Адабиётшунос Ж. Усмоновнинг «Ҳамза музейлари ва адабий қадамжолари бўйлаб» номли рангли альбомини чиқариш ҳам кўзда тутилган.

«Ёш гвардия» нашриёти «Ажойиб кишилар ҳаёти» сериясида Л. Қаюмовнинг «Ҳамза» китобини қайта чоп этмоқда.

«Фан» нашриёти Ҳамзанинг мукаммал асарлар тўплами беш томлигини нашр этишга киришди. Коллектив бу йил тўпламнинг тўрт томини китобхонларга совға қилишга интилмоқда. Улуғ шоир ҳақидаги мақолалар «Ҳамза ижодининг проблемалари» номи билан нашр қилинади. Адабиётшунос Б. Назаровнинг «Ҳамза ижодининг бетакрор аҳамияти», Ғ. Жалоловнинг «Ҳамза драматургияси ва фольклор», Р. Воҳидов, М. Ҳошимоваларнинг «Ижод манбалари» брошюралари ҳам юбилей арафасида ўқувчилар қўлига тегади. Таниқли олим Ҳ. Ёқубов «Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг услуб ва стили» деган китоб тайёрлади. «Фан» нашриёти ана шу йирик илмий тадқиқотни ҳам юбилейга атаб босиб чиқармоқда.

«Ўқитувчи», «Ўзбекистон», «Юлдузча» нашриётларида ҳам Ҳамза асарларидан тузилган, шунингдек, унинг ҳаёти ва ижоди ҳақида ҳикоя қилувчи, бетакрор изланишларини тадқиқ этган китоблар тайёрланмоқда.

ТАСВИРДАГИ АБАДИЯТ

Қўқондаги Ҳамза номидаги театрга ташриф буюрган киши спектакль кўриш билан бирга «Ўзбек театри тараққиёти тарихи» деган деворий монументал тасвирий санъат асарини ҳам томоша қилиб беихтиёр завқланади. Таниқли рассом, СССР Давлат мукофоти лауреати Баҳодир Жалолов томонидан деворга ўйиб ишланган бу композиция уч қисмдан иборат. Биринчи қисм ўн бешинчи аср томошаси — халқ сайлини тасвирласа, иккинчиси «Ғарб ва Шарқ театри» мавзуини оригинал кўринишларда ифодалайди.

Композициянинг «Инқилоб театри. (20 йиллар)» деб номланган учинчи қисми асосан Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг ҳаёти ва ижодига бағишланган. Рассом ўз асарида революционер, улуғ маданият арбоби ва маърифатпарварнинг ёшлигини ҳам тасвирлаган. Қўлида скрипка ушлаб турган йигитнинг кўз-қарашларида, интилишларида ўз орзу-ниятига, мақсадига барқарор ишонч, айни вақтда мустаҳкам қатъият, беғубор ҳужумкорлик, шиддат, бетакрор активлик сезилиб туради. Қўлида дутор тутиб турган яна бир тасвирда Ҳамзани ғолиб, ўз иши, курашларидан мамнун ҳолда кўрамиз. Атрофида, орқа пландa новатор инсон ташкил этган духовой ансамбль, шунингдек, устози билан фахрланиб турган, унинг даъватига ҳамиша шаймиз, деб санъатга дадил қадам ташлаган шогирдлар. Шуниси қувончлики, композицияда Ҳамзанинг қардош халқлар, биринчи навбатда рус маданияти ва унинг намояндаларига бўлган қизиқиши, ҳурмати ва интилиши ҳам тасвирланган. Умуман, рассомнинг бу йирик иши «Ҳамза ва театр» мавзуини мароқли, оригинал ҳикоя қилади. Шунинг учун ҳам композицияни ҳеч иккиланмай санъат ҳамзаномасида воқеа дейиш мумкин.

— Бу темага биринчи марта мурожаат қилишим, — дейди Б. Жалолов. — Шу вақтгача бу мавзуга қўл урмаганимнинг сабаби — Ҳамза масъулияти... Унга муносиб асар яратган санъаткор бахтиёрдир.

Рассом ана шундай муваффақиятга эришди. Унинг янги композицияси Ҳамзанинг 100 йиллик юбилейига ажойиб совғадир.

Ю. АВЛАҚУЛОВ.

• Ахборот

ТОЖИК ТИЛИДА

Бухоро областида истиқомат қилувчи тожик ўқувчилари янги ўқув йилидан бошлаб она тилида шуғуллана бошлайдилар. Ромитан, Шофиркон, Когон ва Пешку районларининг бир қанча мактабларида тожик тилида ўқитиладиган синфлар очилмоқда. С. Оржоникидзе номли Бухоро педагогика институти қошида эса тожик-форс филологияси факультети тузилмоқда. Бу факультет янги мактаблар учун малакали ўқитувчилар тайёрлайди.

Буларнинг ҳаммаси — область партия комитетининг область ижодий ва жамоат ташкилотлари билан биргаликда ёш авлодни интернационал руҳда тарбиялаш борасида ишлаб чиққан катта программанинг бир қисмидир. Бу программага мувофиқ, областда истиқомат қиладиган тожиклар учун район газеталарида уларнинг она тилида махсус саҳифалар чиқарила бошлайди. Маҳаллий радиоэшиттиришлари ҳам ўзбек ва тожик тилларида берилади.

Ўзбекистон ёзувчилар союзи Бухоро бўлими қошида тожик адабиёти секцияси очилди.

(ЎзТАГ).

КАСБГА САДОҚАТ

✦ Зарбдор районидаги «Ударник» совхози сут-товар фермасида район Советининг депутати О. Эшматова номини ҳурмат билан тилга олишади. У ўн олти йилдан буён оддий бузоқбоқарлик касбини ардоқлаб келаётир. Бу соҳада бой тажриба тўплади.

Айни пайтда унинг ихтиёрида 40 бош ёш бузоқ бор. Улар тўйимли озуқалар билан боқилаётгани туфайли бир кеча-кундузда мўлжалдаги 350 грамм ўрнига 550 граммдан семирмоқда.

Ў. РАЖАБОВ.

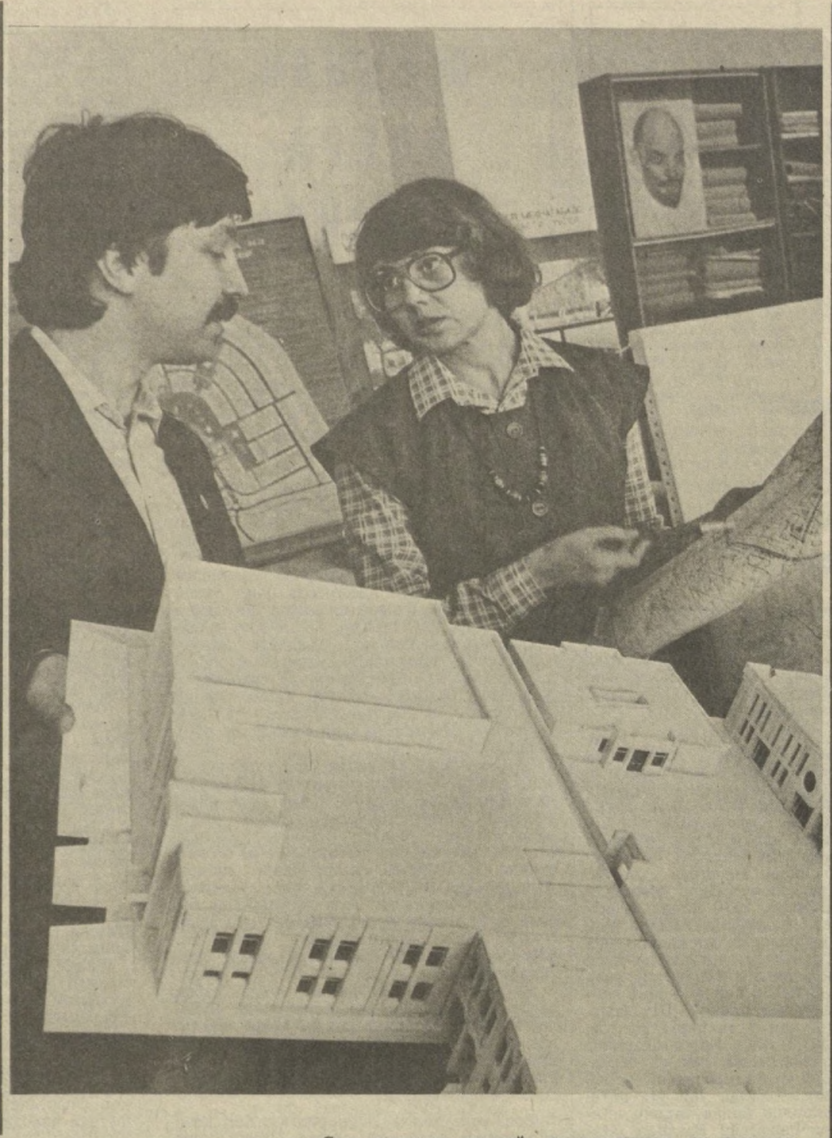

«Средазгипроцелинстрой» институтининг архитектура-планлаштириш устахонасида Ўзбекистон, Тожикистон, Қирғизистон республикалари ва Россиянинг Ноқоратупроқ зонасида қурилажак хўжаликлар учун янги лойиҳалар ишлаб чиқарилмоқда.

Суратда: устахона катта архитектори Яков Григорьевич Ходорковский ва Людмила Владимировна Фурсова ҚҚАССРдаги Қирққиз массивидаги «Пахтаобод» совхози марказида бунёд этиладиган бинолар макети лойиҳаси устида.

Г. ЁҚУБОВ фотоси.

Дунё воқеалари

ХАБАРЛАР ОҚИМИДАН

● ВАШИНГТОН. АҚШ Президенти Рональд Рейган мамлакатда жуда кучайиб кетган қурғоқчилик миқёслари билан жойларнинг ўзида танишиб чиқиш учун қишлоқ хўжалик министри Ричард Линг, сенаторлар Алан Диксон ва Пол Саймон ҳамроҳлигида пайшанба куни Иллинойс штатига жўнаб кетди.

Бу штат маккажўхори ва поядан жуда мўл ҳосил олиниши билан машҳурдир. Рейган вертолёт ичида туриб далаларни кўздан кечиргач, фермерлар ва маҳаллий маъмурият вакиллари билан, шунингдек қишлоқ хўжалик министрлигининг штатдаги вакиллари билан учрашди. «Бу — жуда катта фожиа бўлиб, ўз миқёслари жиҳатидан буюк таназзул даврларидаги қурғоқчиликдан ҳам ўтиб тушган кўринади», — деб таъкидлади Оқ уй бошлиғи. Рейган «энг кўп азият чеккан» фермер хўжаликларига кўрилган зарарни мумкин қадар кўпроқ қоплашда ёрдам бериш учун маъмурият бутун кучини сарфлайди, деб ишонтирди. У конгресс жуда яқин вақт ичида тегишли қонун қабул қилади, деб умид билдирди.

● ГАВАНА. Сальвадор қўзғолончилари пайшанбадан жумага ўтар кечаси мамлакат автомобиль йўлларини тўсиб қўйиш мақсадидаги кенг миқёсли операцияни бошлашларини эълон қилдилар.

«Венсеремос» радиостанцияси шу ҳақда хабар қилиб, ватанпарварлар Рио-Лемподаги гидроэлектростанциянинг иш ташлаган ишчилари билан 12 июль куни Сальвадорда бўлиб ўтган бирдамлик намойишларини маъмурлар шафқатсиз бостирганига қарши норозилик белгиси сифатида шундай ҳаракат қилаётганликларини уқтиради. Партизанлар автомобиль транспорти воситаларининг барча эгалари сафарга чиқмай туришсин, деб огоҳлантирдилар.

«Венсеремос» радиостанцияси қўзғолончилар режим экономикасини барбод этишга қаратилган бошқа бир қанча чора-тадбирларни амалга оширажакларини хабар қилди. Айни вақтда жазо бўлинмаларига қарши жанг операциялари давом эттирилади.

● МАДРИД. НАТОнинг янги бош секретари Манфред Вернер Испанияга келди.

Аэродромда уни Испания ташқи ишлар министри Франсиско Фернандес Ордоньес кутиб олди. Сўнгра улар ташқи ишлар министрлигида бир соат суҳбат қилдилар. Суҳбат чоғида Испаниянинг Шимолий Атлантика уюшмасига қўшадиган ҳиссасига оид масалалар, шунингдек Шарқ билан Ғарб ўртасидаги муносабатлар муҳокама этилди.

● ДЕҲЛИ. Сикх сепаратчилари Панжоб штатини Ҳиндистондан ажратиб олиш ва у ерда «Холистон давлати» деб аталган давлат тузилиши учун курашиб, яна бир қонли ёвузлик қилдилар.

ЮНИ ВА ПТИ агентликларининг хабар беришича, улар Жаландхар шаҳрида «Урду дейли» газетаси янгиликлар бўлимининг редактори Индержит Судни ўлдирганлар. Бу жиноят учун жавобгарликни «Холистон коммандос кучлари» деб аталган гуруҳ ўз зиммасига олди. Штатнинг бошқа районида экстремистлар газетанинг яна икки ходимини отиб ташладилар.

Панжоб полицияси ва хавфсизлик кучлари террорчиларни қидириб топиб, қўлга олиш мақсадида кенг кўламли операциялар ўтказмоқдалар.

(ТАСС).

• Шу куннинг мавзуида

ЖЕНЕВАДА ЎНИНЧИ ДАВРА

Женевада ядровий ва космик қуролларга бағишланган Совет—Америка музокаралари яна бошланди. Бу — иккала мамлакат делегациялари учрашувларининг ўнинчи давраси бўлиб, ана шу учрашувлар давомида стратегик ҳужум қуроллари (СҲҚ) ни 50 процент камайтириш тўғрисидаги шартнома лойиҳасини тайёрлашга доир мураккаб иш олиб борилмоқда.

Женева музокаралари бутун дунёда зўр қизиқиш уйғотмоқда, жумладан, ўртача ва камроқ олислик ракеталарига оид шартнома ратификация қилингандан кейин бу қизиқиш айниқса кучайди. Чунки бу Шартнома холис ният мавжуд бўлган тақдирда, ядро қуролини йўқотишга ва шу тариқа ядро уруши хавфини камайтиришга қаратилган аҳдномаларга эришиш мумкинлигини кўрсатди. Энди Женевада жуда узоққа учадиган баллистик ракеталарнинг портловчи каллаклари сонини, жуда аниқ ва ғоят катта вайронгарчилик кучига эга бўлган, бир неча минут ичида минглаб километр масофани учиб ўта оладиган мана шу ядро қуролини 50 процент камайтириш ҳақида гап боряпти.

Иккала мамлакат делегацияларининг бошлиқлари Швейцарияга келганларидан кейин матбуот учун баёнот бериб, шу баёнотларида ижобий позицияларда, туриб ҳаракат қилиб, ишни аҳдлашувга эришиш сари олиб бориш истагидамиз, деб амалий руҳда ишонтирдилар. Совет томони 12 июлдаги биринчи мажлисдаёқ битимга эришиш йўлидаги янги қадамни қўйди — қитъалараро баллистик ракеталар ҳамда сув ости кемаларидаги баллистик ракеталарнинг олиб ташланадиган жами миқдори тўғрисида СҲҚга доир бўлажак шартномага протокол лойиҳаси киритилди. Совет таклифлари Америка томони билдирган фикр-мулоҳазаларни ҳам эътиборга олади ва бизнинг комил ишончимизга кўра мазкур лойиҳани келишиб олиш учун зарур негизни яратади.

Шуни яна бир бор таъкидлаш керакки, битимни тайёрлаш борасидаги ишлар мураккаб ва сермеҳнат иш бўлиб, бунда гап иккала томонни ҳамон ишончсизлик ва шубҳаланишнинг баланд ғовлари ажратиб турганлигида эмас. СССР билан АҚШнинг хавфсизлик манфаатларига албатта баб-баравар даражада риоя этилгани ҳолда қурол-яроғларнинг ғоят мураккаб турли системаларини ўз ичига олувчи аниқ юридик ҳужжатни ишлаб чиқиш лозим бўлади. Америка делегациясининг бошлиғи М. Кампельман ўз баёнотида Совет Иттифоқини у бўлажак шартномани «стратегик мудофаа ташаббуси»дан воз кечиш билан боғлиқ қилиб қўймоқда, деб айблади. Аммо «самовий урушлар» программаси беқарор қилувчи тусда эканлигини америкалик кўпгина мутахассислар ҳам қайд этиб, бу программа ядровий қуроллар соҳасида янги аҳдлашувлар йўлидаги асосий тўсиқ бўлиб қолаётганлигини ва ракетадан мудофаа воситаларини чеклаш тўғрисидаги Совет—Америка шартномасидан чиқиш йўлидаги уриниш эканлигини уқтирмоқдалар-ку. Бизнинг томонимиз позициясига келганда, совет делегациясининг раҳбари А. А. Обухов америкаликлар каби биз ҳам яқинда Москвада ўтказилган олий даражадаги учрашув чоғида эришилган қўшимча ҳамжиҳатликларни эътиборга олиб, ракетадан мудофаа воситаларини чеклаш ҳақидаги шартномага риоя этиш шароитида стратегик ҳужум қуролларини 50 процент камайтириш тўғрисидаги шартнома лойиҳасини тайёрлашни киритганмиз, деди.

Бутун дунё халқлари мана шу ғоят муҳим шартномани кутмоқдалар.

Виталий ЧУКСЕЕВ.
(ТАСС).

Редактор
Л. ҚАЮМОВ.

• Пиру бадавлатларимиз

МЕҲРДА ГАП КЎП

Олимжон ота Сулаймонов Октябрь район, Чорсу маҳалласининг кекса, баобрў кишиларидан. Қўшниларнинг ҳар бир тадбири, йиғилиш, тўй-ю маъракасида у ҳамиша маслаҳатгўй. Ота эл қатори яшаб, ишлади. Ҳозир қарилик гаштини суряпти. Зеро, Олимжон ота кўпчилик ҳурматига ана шундай эзгулик, камтарин меҳнати-ю, юрт ишига қўшган озми-кўпми ҳиссаси туфайли эришди.

Урушнинг машаққатли йиллари оғир кечди. Фронт учун ишлаб, Хабира ая билан бирга олти фарзандни оқ ювиб, оқ тарашди, ҳаёт синовларини ҳам бирга енгиб келишяпти. Гўдакларнинг қорнини тўйдириш учун ўзларининг ризқларини аяшмади. Ўшанда ҳатто кийишга ҳам охорли куйлаклари йўқ эди. Ўша оғир йилларда бугунги осойишта турмуш ширин хаёлгина бўлиб туюларди. Шунинг учун ҳам невараларига нонни эъзозлаш, меҳнатнинг роҳати ҳақида кўп панд-насиҳат беришади. Бугунги бахтиёр кунлар қанчадан қанча мард ўғлонларнинг, жасур фарзандларнинг жони эвазига келганини ва уни мустаҳкамлаш ҳам қарз, ҳам фарзлигини таъкидлашади.

— Инсон умрининг заволи ғам-андуҳдир, — дейди отахон. — Яхшиямки, одам бир-бирини қўллаб-қувватлайди, меҳр-муҳаббат кўрсатади, йўқса дунёнинг ташвишларини енгиб ўтиш осон дейсизми. Мен кампиримдан бир умр миннатдорман. Айниқса, кейинги саккиз йил ичида касалхонама-касалхона «санғийдиган» одат чиқардим. Кампиримга оғир бўлди. Мени деб бир ойғи касалхонада қолди. «Қўй, овора бўлма», — дейишимга қарамай кунига икки маҳал йўқлайди. Очиғини айтсам, ўзим ҳам унга суяниб қолдим. Бир-икки кун невараларини кўргани отланса, уй ҳувуллаб қолади. Томоғимдан овқат ўтмайди. Ҳа, меҳрда гап кўп, болам. Инсон меҳрга ҳамиша муҳтож. Бизнинг аҳиллигимиз болаларимизга ҳам ўтганидан хурсандман.

Қуш уясида кўрганини қилади, деганларидек, фарзандлари Ниғматилла ака, Ҳикматилла ака, Комил ака, Суннатилла акалар, Мунирахон, Исматиллаларнинг бири ишчи, қурувчи, савдо ходими, яна бири фабрикада ишлаб, коллективда обрў орттирганлар. Ҳаммаси ҳам оилали, қўша-қўша фарзандлар ўстиришмоқда.

— Қайнона-қайнотамиз биз учун ўз ота-онамиздек, — дейди келинлардан бири Машкурахон опа. — Келин бўлиб тушганимда ойимлар ёнларига олиб кўп нарсаларни ўргатганлар. Ёш, ҳали турмуш нималигини билмаган келинчакка албатта бундай ўгитлар катта ёрдам беради. Улардаги вазминлик, ҳамма нарсани ўз вақтида, тўғри ҳал қилиш, меҳрибонлик, ишчанлик фазилатларини ёқтираман. Ойимлар ҳеч қачон мен қайнонаман, деб илтифот кутмайдилар. Невараларига қарайдилар. Ширин таомлар пиширадилар. Тотувлигимиз сабабчилари ҳам шу ота-оналаримиз.

Йиллар ўтиб Олимжон ота билан Хабира аяларнинг турмуш қурганларига 50 йил тўлибди. Улар бу кунни бағри бутунлик билан, фарзандлари, невара, эваралари қуршовида қаршилашмоқда. Улар бахтдан масрур: «Меҳрда гап кўп» деяётгандай жилмайиб ўтиришибди.

М. ОБИДОВА.
Тошкент.

• Спорт

ЧИМ ХОККЕЙ:
ОРАЛИҚ МАРРАДА

Аёллар олий лига командалари ўртасида навбатдаги учрашувлар бўлди. «Андижанка» қизлари Москва область спартакчилари майдонида (2:0, 0:1) ҳамда Бокунинг «Связист» коллективи билан сафарда (0:1, 1:0) ўйнаб жами очколарини 28 тага етказиб, иккинчи ўриндаги мавқеларини мустаҳкамлаб олишди. Тошкент областининг «Политотдел» командаси ҳам икки учрашувни сафарда ўтказди. Колхоз хоккейчилари «Колос» коллективига (0:2, 0:2) ютқазиб, Олмаотанинг «Связист» командаси билан (1:3 ва 1:0) ҳисобида ўйнашди. «Политотдел» 21 очко билан бешинчи ўринни эгаллаб турибди. Борисполнинг «Колос» коллективи 32 очко билан олдинда бормоқда. Эркаклар олий лига командалари эса биринчи давра ўйинларини тугатиб, оралиқ маррага етишди. Ҳозир Олмаота динамочилари билан Свердловск армиячилари 20 тадан очко тўплаб пешқадамлик қилишмоқда. Учинчи ўринда бораётган Андижоннинг «Звезда» хоккейчилари 14 очко тўплашган. Фарғонанинг «Химик» ва Ленинскнинг «Старт» коллективлари сусткашлик билан ўйнаб, охирги ўринларда боришмоқда.

СУЗИШ:
СОВРИНДОРЛАР САФИДА

Москвада ўтказилаётган СССР чемпионатида республикамиз вакиллари яна иккита медалли бўлишди. Европа чемпиони С. Заболотнов 200 метрга чалқанча сузишда икки минут 1,02 секундли натижа билан маррада иккинчи бўлди. Унинг командадоши Е. Бендер эса 400 метрга эркин усулда сузиб, тўрт минут 25,21 секундли натижага эришди. Шундай қилиб, сузувчиларимиз иккита кумуш медаль олишди.

ФУТБОЛ:
ТЎРТИНЧИ УЧРАШУВ

Республикамизда меҳмон бўлиб турган Болгариянинг «Вихрен» командаси билан тўртта учрашув ўтказилди. Улар Самарқанд динамочилари, Жиззахнинг «Ёшлик» ва Тошкентнинг «Пахтакор» коллективларига имкониятни бой беришди. Тўртинчи халқаро ўртоқлик учрашуви Чирчиқда ўтказилди. «Сельмашчи» футболчилари 3:1 ҳисобида устун келишди.

ТВ ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА ТВ

18 июль, душанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Футбол шарҳи. 9.35 — «Менинг лўлиларим». Бадиий фильм. 10.45 ва 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — Ҳужжатли фильмлар. 18.25 — Болаларга ҳайвонлар ҳақида. 19.05 — Футбол шарҳи. 19.35 — Фалсафий суҳбатлар. 20.20 — «Ўлик жонлар». Бадиий фильм, 1-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Мен сўзнинг қудратини биламан». Фильм-спектакль. 23.40 — Дунё воқеалари. 23.50 — Ю. Антонов қўшиқлари.

МТ-II. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан!». 19.45 — Халқаро панорама. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Агар соғлом бўлай десанг. 21.00 — Сузиш. СССР чемпионати. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Польша йўллари». Бадиий фильм, 5-серия. 23.15 — Ҳужжатли фильмлар. 23.45 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 16.00 — Илмий-оммабоп фильм. 16.40 — Болалар учун фильм. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Мультфильм. 18.30 — «Ижод саҳифалари». 19.20 — Агросаноат: тажриба ва муаммолар. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Телефильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — «Оразибон» ансамбли концерти. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Кино ва музика. 23.30 — Бугун оламда нима гап?

УзТВ-II. 19.35 — «Порт». Бадиий фильм. 20.50 — XIX партия конференцияси қарорлари — ҳаётга! **Фрунзе.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Сабзавот конвейери—88». 22.25 — «Аэропорт хизматчилари йўлагида». Бадиий фильм.

19 июль, сешанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Болаларга ҳайвонлар ҳақида. 9.35 — «Ўлик жонлар». Бадиий фильм, 1 ва 2-сериялар. 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — Омск телевидение студиясининг программаси. 17.05 — Концерт. 17.25 — Ҳужжатли фильмлар. 18.00 — «Салом, музика!». 18.45 — Уй қура билиш маҳорати. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.35 — Телефотоконкурс. 19.40 — XIX партия конференцияси белгилаб берган йўлдан. 20.10 — «Ўлик жонлар». Бадиий фильм, 2-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Олам кинокамера кўзгусида. 23.10 — Дунё воқеалари. 23.25 — Фидойи шахслар.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — Чашмалар. 9.50 — Француз тили. 10.20 — Объективда — жониворлар. 11.00 — Ю. Слесаров чалади (фортепьяно). 11.30 — Француз тили. 12.00 — Ҳужжатли фильм. 12.20 — Рус тили. 12.50 — «Инсонга қанот не даркор». Бадиий фильм. 14.15 — Мультфильм. 14.25 — «Польша йўллари». Бадиий фильм. 5 ва 6-сериялар. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Стол тенниси. СССР чемпионати. 19.45 — ...16 ёшгача ва ундан катталар. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Ритмик гимнастика. 21.15 — Реклама. 21.20 — Ҳужжатли фильм. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Польша йўллари». Бадиий фильм, 6-серия. 23.40 — Тонгги почта. 00.10 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 16.00 — Ҳужжатли фильм. 16.40 — Қувноқ стартлар. 17.40 — Телефильм. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Илмий-амалий конференция. 18.45 — Фильм-концерт. 19.35 — Санъат оламида. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Ҳужжатли фильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — М. Ҳасанова ва Ҳ. Ражабий куйлайди. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси белгилаб берган йўлдан.

УзТВ-II. 19.30 — «Истеъдод маскани». 20.30 — Телефильм. 21.00 — Мардлик — мангулик. **Душанба.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Концерт. 23.05 — Объективда қайта қуриш. 23.25 — Ҳужжатли фильм.

20 июль, чоршанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Фидойи шахслар. 9.50 — «Ўлик жонлар». Бадиий фильм, 3-серия. 11.10 — Янгиликлар. 11.20 — Пианиночи К. Эльфер концерти. 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — Концерт. 16.50 — Мактаб ўзгаришлар даври. 17.20 — Мультфильм. 17.35 — Болалар учун фильм. 18.50 — Уй қура билиш маҳорати. 19.20 — Дунё воқеалари. 19.40 — 9-студияда ярим соат. 20.10 — «Ўлик жонлар». Бадиий фильм, 3-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Ҳужжатли фильмлар. 22,45 — Дунё воқеалари. 22.55 — Санъат усталари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — Объективда — жониворлар. 9.40 — Немис тили. 10.10 — Фильм-концерт. 10.40 — Немис тили. 11.10 — «Кекса устанинг васияти». Бадиий фильм, 1 ва 2-сериялар. 13.20 — Янгиликлар. 13.30 — «Польша йўллари». Бадиий фильм, 7 ва 8-сериялар. 16.10 — Мультфильм. 16.20 — «Очиқ китоб». Бадиий фильм. 1-фильм, 5-серия. 17.25 — Концерт. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — П. И. Чайковский номли халқаро конкурс лауреатлари. 19.45 — От спорти. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Музикали киоск. 21.15 — Агар соғлом бўлай десанг. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Польша йўллари». Бадиий фильм, 7 ва 8-сериялар. Танаффусда — Янгиликлар.

УзТВ-I. 16.00 — Ҳужжатли фильмлар. 16.55 — Болалар учун фильм. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Мультфильмлар. 18.45 — Пионерлар мамлакатида. 19.30 — Инсон ва қонун. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Телефильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Мусиқамиз хазинасидан. Муножот. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Сиҳат-саломатлик. 23.00 — «Ғалати одам». Бадиий фильм.

УзТВ-II. 19.30 — Композитор Б. Гиенконинг ижодий кечаси. 20.15 — «Синган тақа». Бадиий фильм. **Фрунзе.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Суғориш ишларига эътибор берайлик. 22.25 — «Дон қиссаси». Бадиий фильм.

21 июль, пайшанба

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Мультфильмлар. 9.25 — «Ўлик жонлар». Бадиий фильм, 4-серия. 10.45 — Киноочерк. 11.10 — Янгиликлар. 11.20 — Фильм-концерт. 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Қайта қуриш прожектори. 16.20 — Латвия телевидениесининг программаси. 17.30 — Музикали хазина. 18.00 — ...16 ёшгача ва ундан катталар. 18.45 — Уй қура билиш маҳорати. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.35 — Мультфильм. 19.45 — XIX партия конференцияси белгилаб берган йўлдан. 20.10 — «Ўлик жонлар». Бадиий фильм, 4-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Катталар учун мультфильмлар. 22.45 — Дунё воқеалари. 22.55 — Поляк қўшиқлари Бутуниттифоқ фестивали.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — Бутунроссия конкурси лауреатлари. 9.35 — Объективда — жониворлар. 9.55 — Испан тили. 10.25 — Табиат билан ҳамжиҳатликда. 10.45 — Испан тили. 11.15 — Мультфильмлар. 11.45 — Болалар учун фильм. 12.50 — «Нима қилмоқ керак?» Телеспектакль, 1-қисм. 14.00 — Телефотоконкурс. 14.05 — «Польша йўллари». Бадиий фильм, 9-серия. 15.25 — Янгиликлар. 15.35 — «Очиқ китоб». Бадиий фильм. 2-фильм, 1 ва 2-сериялар. 18.05 — Фильм-концерт. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Концерт. 19.00 — Ритмик гимнастика. 19.30 — Қишлоқ янгиликлари. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Реклама. 20.50 — Ҳужжатли фильмлар. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Польша йўллари». Бадиий фильм, 9-серия. 23.35 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 16.00 — Фильм-концерт. 16.30 — «Одам амфибия». Бадиий фильм. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Мультфильм. 18.45 — Уфқ. 19.20 — Ёзувчи ва замон. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Долзарб вазифа. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.15 — Телефильм. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Кооператив муаммолари.

УзТВ-II. 19.30 — «Жоним эрурсан қўшиқ». 20.15 — Реклама. 20.25 — Телефильм. 21.00 — Ёнғиндан эҳтиёт бўлинг. **Фрунзе.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Озуқа — 88». 22.25 — Ягона оилада.

22 июль, жума

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Ҳужжатли фильм. 9.35 — «Ўлик жонлар». Бадиий фильм, 5-серия. 11.00 — Янгиликлар. 11.10 — Сиз бунга қодирсиз. 16.00 — Янгиликлар. 16.10 — Ҳужжатли фильмлар. 17.00 — Концерт. 17.45 — Фан: назария, тажриба, практика. 18.15 — ПХР телевидениесининг программаси. 19.10 — Шеърият лаҳзалари. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.35 — Демократияни ўрганамиз. 20.05 — «Ўлик жонлар». Бадиий фильм, 5-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Телевизион танишув. Анатолий Карпов. 23.35 — Ҳужжатли фильм. 00.10 — Нигоҳ.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — Концерт. 9.50 — Инглиз тили. 10.20 — Объективда — жониворлар. 10.40 — Инглиз тили. 11.25 — Ҳаракат хавфсизлиги учун. 11.30 — «Кекса устанинг васияти». Бадиий фильм, 4-серия. 12.35 — «Нима қилмоқ керак?». Телеспектакль, 2 ва 3-қисмлар. 14.05 — «Польша йўллари». Бадиий фильм, 10-серия. 15.35 — Янгиликлар. 15.45 — «Очиқ китоб». Бадиий фильм, 2-фильм, 3 ва 4-сериялар. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Саёҳатчилар клуби. 19.45 — Москва, Ленинград, Рига ва Киев ёш опера артистларининг концерти. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Реклама. 20.50 — Узоқ Шарқ. 21.00 — Халқ чолғу куйлари. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Польша йўллари». Бадиий фильм, 10-серия. 23.45 — Янгиликлар. 23. 55 — Евгений Евтушенко шеърлари.

УзТВ-I. 16.00 — Туристик маршрутлар бўйлаб. 16.40 — «Маншук ҳақида қўшиқ». Бадиий фильм. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Мультфильм. 18.25 — Санъат ғунчалари. 19.00 — Социалистик турмуш тарзи. 19.30 — Ҳужжатли фильм. 20.00 — Ахборот. 20.15 — Комсомол прожектори. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Созандалар ҳақида ҳикоялар. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Насриддиннинг саргузаштлари». Бадиий фильм. 23.30 — Халқаро аҳвол кундалиги.

УзТВ-II. 19.30 — Инсон ва табиат. 20.20 — Шаҳар юмушлари ва ташвишлари. **Фрунзе.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Бир доктор бўлган экан». Бадиий фильм.

23 июль, шанба

МТ-I. 7.00 — Этери Анжапаридзе чалади (фортепьяно). 9.30 — Нега ва нима учун. 10.00 — Ҳужжатли фильм. 10.30 — Уй академияси. 11.00 — Фильм-концерт. 11.30 — Театр ва замон. 12.45 — Социализм мамлакатларида. 13.15 — Ҳужжатли фильм. 13.40 — Дунё воқеалари. 14.00 — Шанба — ота-оналар куни. 15.15 — Мультфильм. 15.25 — Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 15.50 — «Спорт, спорт, спорт». Бадиий фильм. 17.20 — Кинопрограмма. 18.00 — 1988 йил қўшиқлари. 18.20 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 19.20 — Халқаро программа. 20.05 — «Олтинчи». Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Польша қўшиқлари Бутуниттифоқ фестивали. 00.45 — Янгиликлар.

МТ-II. 8.30 — Гимнастика. 8.45 — Студия таништиради. 9.20 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Новаторлар ва консерваторлар. 10.20 — Здоровье. 11.10 — Ҳайвонот оламида. 12.10 — Йозеф Гайдн. Сайланмалар. 13.00 — Инсон институти. 14.30 — Москва — Бостон — Вашингтон телекўприги. 15.30 — Уэмбл стадионида концерт. (такрор). 17.55 — «Муҳаббатим, қайғум менинг». Бадиий фильм. 19.25 — Реклама. 19.30 — И. Архипова концерти. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Теннис. Дэвис кубоги. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Афиша». Бадиий фильм. 23.25 — Янгиликлар. 23.35 — Волейбол. Халқаро турнир.

УзТВ-I. 8.00 — «Ассалому алайкум». 9.30 — Шанба экрани. 10.20 — XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси белгилаб берган йўлдан. 10.50 — Соғлиғингизни болаликдан сақланг. 11.25 — «Тоғда ёз қисқа бўлади». Бадиий фильм. 12.45 — Қўшиқ бизга ҳамиша ҳамроҳ. 13.15 — «Қиёмат қарз». Спектакль. 14.55 — «Китоб дўстлари». 15.30 — Буни ҳамма билиши ва уддалаши керак. 17.50 — Ровесник. 18.35 — Мультипанорама. 19.20 — «Тил — маданият кўзгуси». 20.00 — Ахборот. 20.20 — Ҳужжатли фильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Мусиқа жавони. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Одамлар менга ишонинг». Бадиий фильм.

УзТВ-II. 18.00 — Мен яшаётган олам. 18.25 — Жаҳон бир ҳафта ичида. 18.35 — Китобнинг иккинчи умри. 19.00 — Новости. 19.20 — Созн Борбад. 20.00 — Кинолавҳа. 20.30 — Маслаҳат ва муҳаббат. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Чойхонаи мушфиқи.

24 июль, якшанба

МТ-I. 8.30 — Янгиликлар. 8.45 — Ритмик гимнастика. 9.30 — Киножурнал. 9.50 — «Спортлото». 10.00 — Будильник. 10.30 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 11.30 — Тонгги почта. 12.00 — Мультипликацияда фантастика. 12.20 — Шолохов баҳори. 13.00 — Музикали киоск. 13.30 — Қишлоқ янгиликлари. 14.30 — Здоровье. 15.15 — Болалар учун фильм. 15.45 — Биз қандай дам оламиз. 16.25 — Шеърият лаҳзалари. 16.30 — Ҳужжатли фильм. 17.25 — П. И. Чайковский. 3-симфония. 18.30 — Халқаро панорама. 19.15 — Мультфильм. 20.00 — «Афония». Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.05 — Катталар учун мультфильмлар. 22.25 — Нима? Қаерда? Қачон?

МТ-II. 8.30 — Зарядкага сафланинг! 8.45 — Сиз яратган боғ. 9.20 — Юлдузча. 10.05 — Телевизион театр абонементи. 12.25 — Иқтисодий билимлар асослари. 12.55 — Оламга саёҳат. 13.55 — Ажойиб кишилар ҳаёти. 14.00 — Мультфильм. 15.00 — Ҳужжатли фильм. 16.00 — Прага баҳори фестивали концертлари. 16.40 — Фидойи шахслар. 17.25 — «Гусарнинг уйланиши». Бадиий фильм. 18.40 — Физкультура-спорт программаси. Танаффусда — Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.30 — Время. 22.05 — Чет эл фильмлари экрани. «Югур, Саймон, югур». 23.15 — От спорти. СССР чемпионати. 23.50 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 8.30 — «Ассалому алайкум». 10.00 — Кинопрограмма. 11.00 — Биргаликда куйлаймиз. 11.30 — «Дарахтлар катта эди». Бадиий фильм. 12.55 — Светафор. 13.45 — Шахмат мактаби. 14.15 — Ҳужжатли фильм. 14.45 — Театр ва замон. 15.35 — Мактаб ислоҳоти — ҳаётга! 16.05 — Реклама. 18.05 — Мультфильм. 18.15 — Бахтли болалигимиз. 19.30 — Бугун — Савдо ходимлари куни. 20.00 — Ахборот. 20.20 — Илмий-оммабоп фильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Дала меҳнаткашлари учун концерт. 21.30 — Время. 22.05 — «Ахборот» — танқид қилади...» 22.30 — «Мен сайлаган одам». Бадиий фильм.

УзТВ-II. Душанба. 18.00 — Мультфильм. 18.10 — «Аччиқ ҳақиқат». Спектакль. 20.00 — «Жаҳоннома». 21.30 — Время. 22.05 — «Жаҳоннома» (давоми).

Р. — 10850. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. А. — 164. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12